ANKARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI

(EĞİTİM EKONOMİSİ VE PLANLAMASI PROGRAMI)

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM KURUMLARINDAKİ E-BÜTÇE UYGULAMASINA İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emin Narin

Ankara

Eylül, 2009

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI

(EĞİTİM EKONOMİSİ VE PLANLAMASI PROGRAMI)

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM KURUMLARINDAKİ E-BÜTÇE UYGULAMASINA İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emin Narin

Danışman: Prof. Dr. Kasım Karakütük

Ankara

Eylül, 2009

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası (Eğitim Ekonomisi) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan, Tez Danışmanı : Prof. Dr. Kasım Karakütük .....

Üye : Yard. Doç. Dr. Seçkin Özsoy .....

Üye : Yard. Doç. Dr. Hakan Tüzün .....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

../09/2009

.....

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırmanın tüm aşamalarında bilgisi, ilgisi, hoşgörüsü ve sonsuz özverisi ile her konuda desteğini gördüğüm değerli danışmanım ve hocam Prof. Dr. Kasım Karakütük'e sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın geliştirilmesine katkıda bulunan Yard. Doç. Dr. Seçkin Özsoy'a ve Yard. Doç. Dr. Hakan Tüzün'e teşekkür ederim.

Araştırma sırasında gerekli bütün kapıların açılmasını sağlayan İ. Tufan Karadeniz'e yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırmada kullanılan bilgilerin birçoğunun elde edilmesini sağlayan Elif Konaklı'ya, İkbal Eyduran'a ve Nilgün Duran'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma boyunca beni yalnız bırakmayan, desteğini ve ilgisini her zaman üzerimde hissettiğim Seçil Çelenk'e teşekkür ederim.

İlgilerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Annem Nurgül Narin'e ve Babam E. Necdet Narin'e bana duydukları sonsuz güvenden dolayı teşekkür ederim.

Eylül, 2009 Emin Narin

ÖZET

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM KURUMLARINDAKİ E-BÜTÇE UYGULAMASINA İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Narin, Emin

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Politikası

Eğitim Ekonomisi ve Planlaması Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kasım Karakütük

Eylül, 2009, 80 Sayfa + xi

Bu araştırmayla, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarındaki e-Bütçe uygulamasına ilişkin uzman görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli ve nitel araştırma tekniğinin kullanıldığı bu araştırma on beş kişilik bir çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Aktüerya Bilimleri Bölümü, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü ve BNB Danışmanlık Şirketi'nden e-Bütçe projesinde yer almış dokuz uzman ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı lise ve ilköğretim okullarında görevli bir okul müdürü, biri e-Bütçe eğiticisi olmak üzere iki okul müdür yardımcısı, iki okul-aile birliği başkanı ve bir İLSİS sorumlusu oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri, bu kişilerle yüz yüze yapılan yarı yapılandırılmamış görüşmeler ile elde edilen bilgilerden ve konuyla ilgili çeşitli kaynaklardan elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde metin çözümlemesi kullanılmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, e-Bütçenin gereksinimleri ne ölçüde karşılayacağı, diğer bütçeleme sistemlerine göre etkililiği, performansa dayalı bütçeleme sistemi ile ilişkisi, öncesindeki durum, ulaşılmak istenen nokta, uygulama aşamaları ve eğitim kurumlarında uygulanabilirliği konularının üzerinde durulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, eğitim kurumlarında e-Bütçeyi kullanacak personelin istihdam edilmesi ya da çalışanların mevcut iş yüklerinin azaltılması, gerekli denetim mekanizmalarının oluşturulması, uygulamaya ilişkin ilkelerin belirlenmesi ve kullanıcıların bilinçlenmesi halinde e-Bütçenin eğitim kurumlarında başarı ile uygulanabileceği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE EXPERT OPINIONS ABOUT E-BUDGET APPLICATION AT EDUCATIONAL INSTITUTIONS RELATED TO MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION

Narin, Emin

Master's Degree, Educational Administration and Policies

Educational Economics and Plannig Graduate Programme

Adviser: Prof. Dr. Kasım Karakütük

September, 2009, 80 Pages + xi

In this research, the evaluation of the expert opinions about e-Budget application at educational institutions related to Ministry of National Education (MoNE) is intended to be put in place. Survey model and qualitative research technique was used. This research was conducted by a working group of fifteen-people.

Working group of the survey is formed with the Ministry of National Education, Hacettepe University Department of Actuarial Science, Ankara University Department of Educational Science and BNB Consulting Company with the nine experts and six school personnel (including one school principal, two deputy school principals, two parent school association representatives and a person who is responsible for İLSİS) which connected to the Ministry of National Education.

In order to gather data, a semi-structured interview technique was used. In addition related literature about the e-Budget at about MoNE was reviewed. During the analysis of data “text analysis” was used.

For the purposes of the survey, to what extent e-Budget meets needs of MoNE and the effectiveness of e-Budget compared to other budgeting systems, its relations to performance based budgeting system, previous situation and the desired point, the implementation stages and its applicability in educational institutions are discussed.

Research findings obtained that e-Budget will be used at educational institutions in the light of employing new personnel or employees' and reducing the current work load, creation of the necessary control mechanisms, implementation of the principles of determination and users to raise awareness in e-Budget educational institutions successfully be applied is concluded.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZET iv
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER viii
ŞEKİL LİSTESİ xi

BÖLÜM
1. GİRİŞ 1
Problem 1
Amaç 6
Önem 7
Varsayımlar 7
Sınırlılıklar 8
Tanımlar 9

2. KURAMSAL ÇERÇEVE 10
Bütçenin Tanımı, Önemi, Gelişimi 10
Bütçe Sistemleri 11
Geleneksel (Klasik) Bütçe Sistemi 12
Torba Bütçe Sistemi 13
Sıfır Tabanlı Bütçe Sistemi 13
Planlama-Programlama-Bütçeleme Sistemi 14
Performansa Dayalı Bütçe Sistemi 15
Analitik Bütçe Sistemi 16
e-Bütçe 17
e-Bütçenin Kuramsal Çerçevesi ve Kapsamı 18
e-Bütçenin Önemi 20

Sayfa

e-Bütçenin Özellikleri 21
e-Bütçenin Diğer Sistemlerden Farklı Yanları 23
Maliye Bakanlığı Say2000i Uygulaması 24
e-Bütçeye Geçiş Nedenleri 25
Toplumsal Değişim 25
Teknolojik Gelişmeler 26
İstatistiksel Veri Sağlama 26
Bağışların Artırılması 28
Kaynakların Etkin Kullanımı 30
Performans Yönetimi Anlayışı 31
Mali Şeffaflık 32
Hesap Verebilirlik 32
e-Bütçenin Gelişimi 34
Eğitim Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı 37
Eğitim Hizmetlerinde Bütçeleme Sorunları 39

3. YÖNTEM 41
Araştırma Modeli 41
Çalışma Grubu 42
Veriler ve Toplanması 43
Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 44

4. BULGULAR ve YORUM 46
e-Bütçenin Milli Eğitim Bakanlığı'na, Diğer Kurumlara ve Bağış Sahiplerine Sağlayacağı Katkılara İlişkin Bulgular ve Yorum 46
e-Bütçenin Maliyetine İlişkin Bulgular ve Yorum 49
e-Bütçenin Eğitim Kurumlarında Uygulanabilirliğine İlişkin Bulgular ve Yorum 51
e-Bütçenin Etkililiğine İlişkin Bulgular ve Yorum 53

Sayfa

e-Bütçenin Performansa Dayalı Bütçeleme Sistemi ile İlişkisine İlişkin Bulgular ve Yorum 54
e-Bütçenin Uygulanmaya Başlamasına İlişkin Bulgular ve Yorum 55
Genel Yorum 57

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER 59
Sonuçlar 59
e-Bütçenin Gereksinimleri Karşılamasına İlişkin Sonuçlar 59
e-Bütçenin Etkililiğine İlişkin Sonuçlar 60
e-Bütçenin Performansa Dayalı Bütçe ile İlişkisine İlişkin Sonuçlar 61
e-Bütçeden Önceki Duruma İlişkin Sonuçlar 61
e-Bütçe ile Ulaşılmak İstenen Hedeflere İlişkin Sonuçlar .. 62
e-Bütçenin Eğitim Kurumlarında Uygulanabilirliğine İlişkin Sonuçlar 62
Öneriler 63
Uygulamaya Yönelik Öneriler 63
Araştırmacılara Yönelik Öneriler 65

KAYNAKÇA 67

EKLER 76
EK 1. Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi ile İlgili Genelge 77
EK 2. Katılımcılara İlişkin Bilgiler 79
EK 3. e-Bütçeye İlişkin Görüşme Soruları 80

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. e-Bütçenin Kapsamı ve Etki Alanı ……. 19

Şekil 2. e-Bütçe Projesinin Ana Aşamaları ..……. 36

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amaçları, önemi, sınırlılıkları ortaya konulmuş, önemli kavramlar işlevsel olarak açıklanmıştır.

Problem

Eğitim etkinliklerinin istenilen düzeyde yürütülmesi; her şeyden önce yeterli parasal kaynakların araştırılması, çeşitli alt kesimler arasında dengeli biçimde bölüştürülmesi ve eldeki kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır (Âdem, 1993, 183).

Karakütük (2003, 160), eğitim sistemine madde kaynaklarının (fiziksel ve parasal) ayrılmasının gerekliliğine değinerek, eğitimin ekonomik kalkınmanın bir tür çoğaltanı olduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle eğitimin sürdürülebilmesi için sabit sermaye kadar parasal kaynaklara (finansman) da gereksinim olduğu söylenebilir.

Eğitimin finansmanı konusunda pek çok farklı tanım yapılmaktadır. Âdem (2008, 106), eğitim finansmanını maliyet fiyatlarının belirlenmesi, finansman kaynakları ve harcamaların dağılımı olmak üzere üç aşamada ele alırken; Karakütük (2003, 160), parasal kaynakların ne kadarının eğitime ayrılacağı ve bu kaynakların öğretim tür ve düzeylerine nasıl dağıtılacağı konularından söz etmektedir. Kurul Tural (2002, 14) ise bunlara ek olarak kamusal ve özel kesime ne kadar kaynak ayrılması gerektiğinin ve eğitimin maliyetinin kimler tarafından karşılanacağının üzerinde durmaktadır.

Mevcut ekonomik durumda, eğitim ve yetiştirme kaynakları daha kıt hale gelmektedir. Bu nedenle maliyet analizleri eğitimsel amaçlara ulaşmada güçlü bir yardımcı olabilir (Woodhall, 1999, 273).

Eğitimin akılcı bir biçimde finanse edilebilmesi için iyi bir planlama yapılmalıdır. Planlama bir kaynak dağıtım mekanizmasıdır. Kamu kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle, bu kaynakların akılcı dağıtımı önemlidir. Tüm kamu harcamaları gibi eğitime ayrılan kaynaklar da önemlidir. Çünkü kamu kaynaklarının kullanımı tüm toplumu ilgilendiren ve etkileyen bir tercih anlamına gelmektedir. Bunun için de iyi bir bütçelemeye gereksinim vardır.

"Deri çanta" kelimesinden geldiği söylenen bütçe, belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hükümleri düzenleyen belgeler olarak tanımlanabilir (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 9). Coşkun'a (2000, 42) göre bütçe, planın finansmanının vazgeçilmez bir aracıdır. Âdem (1993, 184) ise, programların gerçekleşmesinin yalnızca bütçenin desteğiyle gerçekleşebileceğini ve bütçenin adeta bir "anahtar" işlevi olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'nin bütçe tarihi, bütçe hakkının ilk kez 1876 tarihinde anayasaya girmesiyle başlamaktadır. Bu tarih klasik bütçe anlayışının temelinin atıldığı tarih olarak da kabul edilmektedir. 1908 yılında 2. Meşrutiyet ile birlikte, bütçe devlet yaşamına girmiş ve klasik bütçe uygulanmaya başlamıştır. 1924 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin bütçe esasları belirlenmiştir. 1927 yılında yürürlüğe giren 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu ile çağdaş bütçe hakkı gerçekleşmiştir. 1961 Anayasası ile bütçelere yargı denetimi yolu açılmıştır. 1973 yılında Plan-Program-Bütçe Sistemi uygulanmaya başlamıştır. 1982 yılında Anayasaya bütçede değişiklik yapılabilme esaslarını gösteren bir hüküm eklenmiştir. 2003 yılında analitik bütçe uygulanmaya başlamış, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kabul edilmiştir. Kanunda, 1050 sayılı kanundan farklı olarak, çok yıllı bütçeleme ve sürdürülebilir kalkınma öngörülmüştür. 2009 yılında performans denetimine olanak tanıyan performans esaslı bütçelemenin ve e-Bütçe sistemlerinin uygulamaya koyulması hedeflenmektedir (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 68-72).

> Performans denetimi, kurumların hesap verme sorumluluğu kapsamında faaliyet, çıktı ve sonuçlarının, performans hedef ve gerçekleşmelerinin, performans bilgi, izleme ve kontrol sistemlerinin

> incelenip değerlendirilmesi suretiyle kaynak kullanımının etkinliğinin, ekonomikliğinin ve verimliliğinin objektif ve sistematik olarak denetlenmesidir (Türk ve Ünsal, 2007, 108).

Kurumların performans denetiminin yapılabilmesi, performans esaslı bütçeleme uygulamasına geçilmesiyle sağlanabilecektir. Kesik (2005, 103), performans esaslı bütçelemeyi, kamu yönetimlerinin (idarelerinin) ana işlevlerini, bu işlevlerin yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedeflerini belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda ayrılmasını ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçütleri yoluyla performans ölçümü yaparak hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını değerlendiren ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemi olarak tanımlamaktadır.

> Türk kamu yönetiminin genel olarak merkeziyetçi, kırtasiyeci ve kapalı olduğu kabul edilmektedir. Ancak, son yıllarda Türkiye'de yönetim tarzı çeşitli etkenlerin baskısıyla önemli oranda dönüşüme uğramıştır. Hem küreselleşmenin bir sonucu olarak, hem de AB adaylığının getirdiği yükümlülükler nedeniyle şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir kamu yönetiminin gerekliliği ve merkezi yönetimin küçültülerek yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluk devri ön plana çıkmaya başlamıştır (DPT, 2007, 16).

Özellikle 1980'li yıllarda uygulanmaya başlanan ve son zamanlarda etkisini iyiden iyiye hissettiren neo-liberal politikalar, aslında sermaye birikimi için temel değişkenler olan verimlilik, etkinlik ve akılcılık gibi amaçlar uğruna, eğitimi piyasada alınıp-satılan bir mal haline getirmektedir (Ercan, 2005, 1). Bu süreçte, eğitime katkı payı adı altında öğrencilerden ve ailelerden toplanan paralarla, eğitimin kamusallığının içi boşaltılmakta (Keskin, 2003, 3) ve eğitime yüklenen anlamlar değiştirilmektedir. Eğitimin kamusal niteliği ve kamu fonlarıyla herkese "parasız" sunulabilmesinin olanaklı olduğu fikri zihinlerden tümüyle çıkarılmaya çalışılmaktadır (Ünal, 2002, 132).

İnal (2004, 1), kârlılık, verimlilik, bireysel yarar/getiri, performans ve etkinlik gibi piyasaya dönük ölçütlerin eğitimin içine girmesini liberal eğitim politikalarından biri olarak ifade etmektedir. Eğitim faaliyetlerinin anılan bu ölçütler çerçevesinde yeniden tanımlanması akademik kaygılarla değil, piyasa yönelimli olarak gerçekleşmektedir. Performansa dayalı bütçe ile başlayan ve e-Bütçe ile devam eden süreçte neo-liberal politikaların etkileri hissedilmektedir.

Klasik bütçeden e-Bütçeye doğru ilerledikçe değişen, gelişen ve karmaşıklaşan yapılar karşımıza çıkmaktadır. İnsan yaşantısı da tıpkı bütçeler gibi gelişmekte; bilgi ve teknoloji kavramları adeta içinde bulunduğumuz yüzyılın anahtar sözcükleri olarak anılmaktadır.

Günümüzde birçok işlemin elektronik ve taşınabilir ortamlar üzerinden yapılabiliyor olması hem zaman kazandırması, hem de maliyetinin daha düşük olması bakımından birçoklarınca yeğlenmektedir. Dünyayla paralel olarak, Türkiye'de de bilgisayar sistemlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, eskiden kağıt kalemle yapılan işler, günümüzde yerini gelişmiş sistemlere bırakmaktadır.

Kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği (Yüksel, 2005, 21) ve mali şeffaflığı sağlamak üzere, kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını ve uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolü düzenlemek gibi amaçlarla 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hazırlanmış ve bu Kanunun bazı hükümlerinin yayımı tarihinde, diğerlerinin ise kademeli olarak yürürlüğe girmesi öngörülmüştür (Şensoy, 2004, 34).

> Kamu hizmetlerinde etkinliğin ve verimliliğin artırılması, katılımcılığın ve hesap verebilirliğin sağlanarak demokrasinin güçlendirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması gibi nedenlerle birçok ülkede kabul gören e-Devlet hizmetlerinin geliştirilmesi gereği, ülkemizde de tüm kesimler tarafından kabul görmektedir. Bu doğrultuda, e-Devlet hizmetleri başta olmak üzere, bilgi toplumuna dönüşüm yönündeki etkinlikler öncelikli olarak değerlendirilmektedir (DPT, 2005, 1).

2009 yılında Türkiye'de e-Devlet uygulamasına geçilmiştir. Bürokratik ve klasik devlet kavramlarının yerini almaya başlayan e-Devlet anlayışı ile her kurumun, her bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan sistemler ile devlet kurumlarına ve bu kurumlarca sunulan hizmetlere kolayca erişmesi hedeflenmektedir (www.turkiye.gov.tr).

Elektronik ortama geçişin ilklerinden olan Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM), Türkiye çapında 1274 Muhasebe Biriminde günlük

çalışmaların bilgisayar yardımıyla yapılması ve tüm verilerin merkezde bir veri tabanında tutularak devlet hesaplarının günlük olarak izlenebilmesi amacıyla 1999 yılında Say2000i web tabanlı saymanlık otomasyon projesini başlatmıştır. 2000 yılından beri de bu otomasyon sistemi kullanılmaktadır (www.muhasebat.gov.tr).

Maliye Bakanlığı gibi, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) da elektronik ortama geçme çalışmalarına hız vermiştir. İlk olarak "e-Okul" sistemi devreye sokulmuştur. Bakanlığa bağlı her okul, tüm öğrenci işlemlerini bu sistem ile gerçekleştirebilmektedir. Bakanlığın, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin, okulların, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin yetkileri doğrultusunda yararlanabildiği e-Okul sistemi ile kırtasiyeciliğin azalacağı, zamandan tasarruf sağlanacağı, iş ve işlemlerin daha hızlı olacağı, bürokrasinin olabildiğince arındırılacağı, şeffaflığın sağlanacağı ve istatistiksel bilgi isteme amaçlı birçok uygulamanın sona erdirileceği belirtilmektedir (MEB, 2007a, 1).

Asıl adı "Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi (TEFBİS)" olan e-Okul Bütçeleri Projesi kapsamında, TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007) altında, Hacettepe Üniversitesi'nin Lider Yürütücü Kurum olduğu, Hacettepe Üniversitesi Aktüerya Bilimleri Bölümü'nün yönetimi ve yürütücülüğünde, BNB Danışmanlık Şirketi'nin işbirliği ile MEB için hazırlanan projede, Hacettepe Üniversitesi Aktüerya Bilimleri Bölümü öğretim elemanları ve lisans öğrencilerinden oluşan bir grup, Türkiye'nin değişik illerinde çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Hacettepe Üniversitesi, Fen Haber, 2007, 2). Yapılan çalışmaların ardından 2009 yılının başında bazı illerde pilot uygulamalara başlanmış; 2009-2010 eğitim-öğretim yılı itibariyle Türkiye'deki her ilde e-Bütçeye geçilmesi hedeflenmiştir.

e-Bütçe, kamudaki tüm bütçe planlamasının ve gerçekleşmesinin güvenli internet kanalından izlenebilmesini sağlayan; şeffaflık ilkesi çerçevesinde, kamu kaynaklarının doğru kullanımının kolaylıkla izlenebildiği bir ortam olarak tanımlanabilmektedir.

e-Bütçe projesi yaşama geçirildiğinde, daha önce net rakamlarla kayıt altına alınamayan eğitim finansmanına ilişkin veriler ve eğitimle ilgili harcamalar kayıt altına alınabilecektir. Bununla birlikte okul kaynaklarından sağlanan gelirler, eğitim sistemine kamu tarafından gönüllü olarak ayrılan kaynaklar (bağışlar) ve harcama kalemleri ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınabilecek; okul temelinde harcamalar daha etkin bir şekilde denetlenebilecektir. Sonuç olarak da harcamalarda şeffaflık sağlanabilecektir (MEB, 2007b, 53).

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi'nin (EARGED) Eğitim Araştırmaları Destek Programı çerçevesinde, 2008-2011 yılları arasında destek verilmesi planlanan araştırma konularından olan "e-Okul Bütçe Uygulaması", henüz uygulamada olmaması, hakkında somut sonuçlar elde edilememiş olması ve bu projeye 2 Milyon Türk Lirasının üzerinde bir bütçe ayrılması nedeniyle araştırılmaya değerdir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarındaki e-Bütçe uygulamasına ilişkin uzman görüşlerinin değerlendirilmesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırma, e-Bütçe uygulamasını çeşitli yönleriyle ele alarak e-Bütçenin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında uygulanabilirliğine ilişkin uzman görüşlerini saptamayı ve bu görüşlere dayanarak e-Bütçenin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında uygulanabilirliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- e-Bütçe hız, şeffaflık ve sağlıklı veri sağlama gibi gereksinimleri ne ölçüde karşılayacaktır?
- e-Bütçe, diğer bütçe sistemlerine göre ne denli etkili olacaktır?
- e-Bütçe, performansa dayalı bütçeye veri sağlayabilecek midir?
- e-Bütçeden önceki durum nedir?
- e-Bütçe ile ulaşılmak istenen nokta nedir?
- e-Bütçenin uygulama aşamaları nelerdir?
- e-Bütçe eğitim kurumlarında uygulanabilir mi?

Önem

Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de eğitime ayrılan kaynaklar oldukça sınırlıdır. 2009 Yılı Bütçe Gerekçesi'nde (Maliye Bakanlığı, 2008, 158), eğitime ayrılan payın azlığı vurgulanmış ve bu payın artırılması ile toplumsal yaşam kalitesinin yükseleceği belirtilmiştir. Eğitime ayrılan pay istenilen düzeye çıkana kadar, var olan kaynakların en verimli şekilde kullanılması ve yeni kaynaklar sağlamaya yönelik çalışmaların yapılması hayati önem taşımaktadır. Bunun için öncelikle fazladan maliyet getirecek uygulamalardan kaçınılması gerekmektedir. Şu anda kağıt kalem usulü işleyen okul bütçeleri, şeffaflığı sağlamak için hem bürokratik engellerle, hem de kırtasiyecilikle mücadele etmektedir.

Okul bütçelerinin elektronik ortama aktarılması ile bürokrasi ve yavaş işleyişin, yerini hıza ve şeffaflığa bırakacağı; denetlenebilirliğin üst düzeyde olacağı e-Bütçe ile yöneticilerden velilere kadar herkesin, okullarda bütçe yönetimi ile ilgili neler yapıldığını izleyebilme olanağına kavuşması öngörülmektedir.

e-Bütçenin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında uygulanabilirliğinin uzman görüşlerine dayanarak ortaya konulmasıyla, bu projeden haberdar olmayan okul yöneticilerine, öğrenci velilerine ve bu alanda çalışmak isteyen bilim insanlarına biraz da olsa yarar sağlanması hedeflenmektedir.

Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlar temel alınmıştır.

- Görüşüne başvurulan kişiler, yeterli bilgi birikimine sahiptirler.
- Görüşmeler sonucu elde edilen yanıtlar, ilgili kişilerin gerçek bilgilerini ve yorumlarını yansıtmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda yer almaktadır.

- e-Bütçe daha önce uygulanmamış bir proje olduğu için uygulamada karşılaşılacak sorunları tahmin etmek zordur.
- e-Bütçe projesi uygulanmaya başlamadığından dolayı hakkında herhangi bir resmi yayın yapılmamıştır. Araştırmada kullanılan veriler, proje başlangıcından itibaren yayınlanan tanıtım dokümanları, konuşmalar, sunumlar, internet aracılığı ile erişilebilen kullanıcı kılavuzları, ilgili kişilerle yapılan görüşmeler, görüşme yapılan kişilerin görüşleri ve ilgili kişilerden elde edilen yazılı kaynaklarla sınırlıdır.
- Projenin sahibi, yöneticisi ve yürütücüsü konumunda bulunan kişi, kurum ve kuruluşlar Ankara ilinde bulunduğundan, e-Bütçe ile ilgili yapılan bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturanların büyük bölümü (on iki kişi) Ankara ilinde; geri kalan üç kişilik bölümü ise Antalya ilinde bulunmaktadır.
- e-Bütçe'nin yaygınlaştırılması amacıyla Türkiye'deki her ilden dört kişiye eğitici eğitimi verilmiştir. Antalya ilini temsilen bu eğitime katılan bir müdür yardımcısı ile e-Bütçenin uygulanabilirliği hakkında yapılan görüşme sonucunda gereksinim duyulan bilgiler elde edilmiştir. Diğer illerdeki kişilerle görüşme olanağı bulunmadığı için eğitici eğitimi alanların görüşleri bu kişi ile sınırlıdır.
- e-Bütçe hakkında eğitici eğitimi almamış kişilerin görüşlerini saptamak amacıyla bir İLSİS sorumlusu, Ankara ilinin merkezinde bulunan iki ilköğretim okulunun ve Antalya ilinin merkezindeki bir lisenin okul müdürü, müdür yardımcıları ve okul-aile birliği başkanları ile görüşülmüştür. Eğitici eğitimi almayanların görüşleri bu kişilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Bu araştırmada yer verilen bazı kavramlar aşağıda tanımlanmaktadır.

Bütçe: Belli bir dönemde devlet ya da öteki kurumların gelir ve gider tahminlerini gösteren ve bu gelirlerin derlenme ve harcanılmasına hukuki yetki veren bir belgedir (Âdem, 1993, 184).

e-Bütçe: Tüm kamu bütçe planlama ve gerçekleşmesinin güvenli internet kanalından izlenebilmesini sağlayan; şeffaflık ilkesi çerçevesinde, kamu kaynaklarının doğru kullanımının kolaylıkla izlenebildiği bir ortamdır. Bu araştırmada e-Bütçe ya da e-Okul bütçesi kavramları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın TÜBİTAK 1007 Programı çerçevesinde projelendirilen ve uygulamaya konulması çalışmaları devam eden, uygulamaya geçirildiğinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okulların bütçeleme işlemlerinin kolaylıkla görüleceği ve eğitim harcamaları ile ilgili her türlü istatistiksel veriyi sağlayabilecek olan Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi'ne (TEFBİS) karşılık gelmektedir.

Eğitim Kurumları: Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez ve taşra örgütü ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarıdır.

Finansman: Belli amaçlara ulaşmak için gerekli gerçek kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların nereden veya nasıl karşılanacağı ve bu kaynakların nasıl bölüştürüleceğini anlatan bir kavramdır (Kurul Tural, 2002, 15).

Okul Bütçesi: Devletin sağladığı ödeneklerden, bağışlardan, okullardaki kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işletme gelirlerinden ve sosyal, kültürel, sportif, kurslar, proje, kampanya ve benzeri etkinliklerden sağlanan gelirlerden oluşur (Özcan, 2009, 19).

Uzman: Bu araştırmada uzman, e-Bütçe projesinde görev alan veya konumlarından dolayı bu proje hakkında bilgi sahibi olan kişilere karşılık gelmektedir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde bütçe ile ilgili temel bilgilerin yanı sıra, bütçe sistemleri, e-Bütçenin genel çerçevesi, e-Bütçeye geçiş nedenleri, e-Bütçenin gelişimi, eğitim hizmetlerinde teknoloji kullanımı ve eğitim hizmetlerinde bütçeleme sorunları ile ilgili konular ele alınacaktır.

Bütçenin Tanımı, Önemi ve Gelişimi

Bugünkü şekliyle ilk kez 17. yüzyılda İngiltere'de kullanılmaya başlanan bütçenin Latince "Bu(l)ga" kelimesinden geldiği söylenmektedir. Tarihi gelişim içinde bu kökten türetilen isimler başta İngiltere "Budget", daha sonra Fransa "Bouge ve Bougette" ve diğer Avrupa ülkelerinde kullanılmaya başlanmıştır (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 9; Tüğen, 1997, 1).

Coşkun'un (2000, 11) da belirttiği gibi, bütçe, ortaya çıktığı ilk dönemlerde bile devletin gelir ve gider belgelerini, yürütme erkinin bulduğu mali kaynakları ve bu kaynakların kullanılma gereksinimlerini kapsamıştır.

Bütçenin genel anlamda, belirli bir zaman süresini kapsayan bir finansman planı olduğunu ifade eden Akdoğan (2005, 315) bütçeyi belli açılardan ele almıştır.

> Bütçe, hukuki tarafı ile devletin gelirlerini toplamasına izin veren, giderleri yapmasına yetki veren bir kanun; mali açıdan devletin izlemeyi amaçladığı sosyo-ekonomik politikaların bir aynası; planlama-programlama açısından gelir ve gider öngörülerini yansıtan bir belge; işletme ve bireyler açısından devletin kendilerine olacak katkıları ya da kendilerinin devlete sağlayacağı katkıları öngören bir nitelik taşımaktadır (Akdoğan, 2005, 315).

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda bütçe, "Belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin

hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belge" olarak tanımlanmıştır.

Bütçe, devletin ve devletin yüklendiği görevlerin gelişimi ve karmaşıklaşması ile beraber, gerek kaynakların en etkili kullanımını sağlamak gerekse toplumsal gereksinimleri karşılamak adına tarihsel bir gelişim izlemiştir.

Geçmişte, yani krallıklar ve imparatorluklar döneminde, savaş ganimetleri ve mülklerden elde edilen gelirler, bütçe için önemli kaynakları meydana getirmekteydi. Milli devlet modelinin yaygınlaşmasıyla, devletler kendi sınırları içindeki kaynaklarla gereksinimlerini karşılamak durumunda kalmışlardır (Tüğen, 1997, 67). Hal böyleyken bütçe dengesini sağlamak, bütçede açık vermemek, eldeki kaynakları en etkili şekilde kullanmak devletlerde hâkim bir anlayış halini almaya başlamıştır. Ayrıca özgürleşen toplumun da devletten beklentileri kamu mal ve hizmetlerine olan talebi artırmış ve devlete başka bir sorumluluk daha yüklemiştir.

Demokratik parlamenter gelişme süreci ile birlikte devlet bütçesine pek çok fonksiyon yüklenmiştir. Bütçe sistemleri de bütçe fonksiyonlarının yerine getirilmesine katkı sağlamışlardır. Öte yandan, bütçedeki giderlerin gelirlere oranla daha hızlı artması bütçenin gider kısmının daha farklı ele alınmasına neden olmuş ve farklı sistemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Tüğen, 1997, 67).

Geleneksel bütçe ile başlayan süreç, günümüzde elektronik bütçe ile gelişimine devam etmektedir.

Bütçe Sistemleri

Kaynakların kıt, isteklerin sonsuz olduğu kabulüne dayanarak, kamu kaynaklarının her geçen yıl artan ve çeşitlenen toplumsal taleplere göre tahsis edilmesi güçleşmektedir. Harcamaların nasıl ve nerelere yapılacağına karar vermek teknik bir çalışma gerektirmektedir. Bu teknik çalışma da bütçe sistemleri ile mümkün olmaktadır.

Bütçeleme sistemi, toplumun gereksinim duyduğu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için mevcut kaynakların hedeflere yönelik olarak seçilmiş alternatif program ve faaliyetlere tahsisini sağlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Coşkun, 1976, 33).

Geleneksel (Klasik) Bütçe Sistemi

Bütçe sistemlerinin en eskisi olan geleneksel bütçe sistemi, temelde basit bir işleyişe sahiptir. Dar anlamda sıradan bir ev bütçesi gibi ele alınabilecek ve eldeki kaynaklar doğrultusunda harcama yapmayı öngören geleneksel bütçe, ayağını yorganına göre uzatma mantığını benimsemektedir.

Geleneksel bütçe kısa vadeli, mevcut evrelerin tümünü kapsayan, öngörülen ödenekleri karşılayan bir icra organı olmakla birlikte (Âdem, 1993, 193), devletin gerçek kaynaklarının düzene konulmasını denetlemek ve çeşitli kalemler arasındaki dağılımlarını belirlemek için yararlanılan bir araçtır (Âdem, 1993, 194).

Klasik bütçede denetim, genellikle kanunlara uygunluk açısından yapıldığı ve yürütmenin faaliyetlerinin kanunlar çerçevesinde yerine getirilmesi (Süzek Tüzün, 2007, 44) sağlanmaya çalışıldığı için performans denetimine olanak tanınmaz.

Bütçe denkliği, geleneksel bütçe sisteminde büyük önem taşımakta olup yalnızca bütçe açıkları değil, aynı zamanda bütçe fazlaları da ekonominin doğal dengesi açısından sakıncalı görülmektedir. Bütçe ödeneklerinin verilmesinde; kamu hizmetlerinin miktarı ve nitelikleri değil, hizmetleri yapacak kuruluşların gereksinimleri önemlidir (Akdoğan, 2005, 355).

Sistemin temeli, kurumların nasıl hizmet görmesi gerekliliği üzerine değil, gereksinimlerin karşılanması için hangi mal ve hizmetlerin satın alınacağı ve bunlar için ne kadar ödeneceği üzerine kuruludur (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 102). Ayrıca, devletin ekonomiye müdahale etmemesi ve kamu hizmetlerinin çok sınırlı düzeyde kalması gibi durumlar söz konusudur.

Torba Bütçe Sistemi

"En basit bütçeleme sistemi" (Ataç ve Moğol, 2003, 37) olarak da adlandırılan torba bütçe sisteminde ödenekler ayrıntıya girilmeksizin, toplu olarak harcamacı kuruluşa tahsis edilir. Torba bütçelerde oldukça geniş tutulan hizmet kategorileri vardır ve bu kategorilere verilen ödenekler bulunur (Ataç ve Moğol, 2003, 37). Harcamacı kuruluşlar ödenekleri kullanma konusunda özgür bırakılmışlardır. Çağdaş yönetim anlayışıyla da bağdaşan bu sistem, gerçek anlamda iş yapmak isteyen yöneticiler için özgürlük sağlar. Torba bütçelerin hazırlanma aşaması ve parlamentoda görüşülmesi sırasında ayrıntıya inilmemesi de, bu bütçeleri diğer bütçe sistemlerine göre daha pratik kılmaktadır (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 103).

Sistem harcama özgürlüğü üzerinde işlediği için her zaman olumlu sonuçlarla karşılaşılamayabilir. Örneğin; harcamacı kuruluşun başındaki yönetici pekala keyfi işlere kaynak ayırabilir. Aynı şekilde bütçedeki paranın harcama serbestisi dolayısıyla bu paranın bir anda tükenmesi ve işlerin aksaması da olası bir sonuçtur.

Sıfır Tabanlı Bütçe Sistemi

Sıfır tabanlı bütçeleme, kamu bütçelemesine ilişkin bir yaklaşım olup her yılın bütçe işlemleri kendi bünyesi içinde değerlendirilmekte, geçmiş yılların politikalarına ya hiç önem verilmemekte ya da geçmiş uygulamalarla çok az bağlantı kurulmaktadır.

"Yeni baştan bütçeleme" veya "sil baştan bütçeleme" gibi isimlerle de anılan (Oktar, 1994, 186; Akt. Tüğen, 1997, 87) bu sistem, geleneksel bütçenin aksine, kamu kurumlarının her yıl en azından bir önceki yılın ödeneği kadar ödeneğe hak kazandığı varsayımını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır (Ataç ve Moğol, 2003, 45).

Kurumların daha önce hiçbir ödeneğe sahip olmadığı varsayılıp, harcamacı kuruluşların her bütçe döneminde yapacakları harcamaların gerekçelerini ortaya koymaları istenir (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 105).

Sıfır tabanlı (esaslı) bütçeleme sistemi, bütçe işlemlerinin her yıl kendi içinde yeniden değerlendirilmesine (Akdoğan, 2005, 361), diğer bir deyişle kamu fonlarının düşük öncelikli kamu faaliyetlerinden daha yüksek öncelikli faaliyetlere doğru yönlendirilmesine dayanan bir bütçeleme sistemidir (Seyidoğlu, 2002, 560).

Sıfır tabanlı bütçenin temel amacı, bütün programları aynı zamanda, temelden gözden geçirmek ve yöneticileri, fonları en uygun gördükleri biçimden yeniden tahsise yöneltmektir (Tüğen, 1997, 88; Seyidoğlu, 2002, 560).

Planlama-Programlama-Bütçeleme Sistemi

Planlama-programlama-bütçeleme sistemi (PPBS) ülkemizde kısaca "Program bütçe" olarak kullanılmakta olup, bu bütçeleme sisteminin temel özelliği, kamu giderlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak şeklinde ifade edilebilir (İnce, 1980, 64; Akt. Akdoğan, 2005, 358-359).

Âdem (1993, 193), PPBS için şu ifadeleri kullanmıştır:

> Kimileri orta ve uzun dönemde eğitim politikasının saptanmasında bütçeye ayrıcalıklı bir alan gözüyle bakmakta ve planlardan bütçe ödeneklerinin bir yıldan daha uzun süre için ayrılmasına izin veren başvurma kaynağı olarak yararlanmaktadırlar.

PPBS'nin tanımı, biçimi ve kapsamı hakkında henüz fikir birliğine varılamamış olsa da (Coşkun, 2000, 126; Seyidoğlu, 2002, 505) kimilerine göre PPBS, bütçelerde yer alan hizmetler ile bu hizmetlerin çıktıları arasındaki ilişkinin gözlenip gelecek yıllara ilişkin maliyetlerin öngörülmesi (Rivoli, 1980, 189; Akt. Tüğen, 1997, 75) iken, kimilerine göre de politikaların ve yönetimin başarılı olması için gerekli olan en iyi araçtır. Diğer bir görüş ise, bütçeleme tekniği ve programların analizi üzerinde durup PPBS'nin kaynak tahsisi sırasında yapılacak seçimlere olanak tanıyan bir sistem olduğunu ileri sürmektedir (Coşkun, 2000, 126).

PPBS, bütçelemenin kuruluşlar düzeyinde değil, ülkenin ulaşmak istediği amaçlar göz önünde bulundurularak yapılmasını (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 107), program ve ilgili planlamanın bir bütün olarak göz önünde

bulundurulmasını, kurumların harcama programlarının düzenlenmesini, öngörüleri, daha uzun dönemler için harcama programı gereksiniminin karşılanmasını, bütçenin etkinliği ile ilgili standartların uygulanmasını ve buna bağlı olarak geliştirilen uygulama ve harcama programlarına maliyet-yarar çözümlemelerinin uygulanmasını gerektirmektedir (Musgrave, 1969, 198-199; Akt. Akdoğan, 2005, 96).

Performansa Dayalı Bütçeleme Sistemi

İdarelerde politika oluşturma kapasitesinin güçlendirilmesi, uzun vadeli hedeflere dayalı yönetim anlayışının geliştirilmesi, çıktı ve sonuçlara yani performansa odaklanma, şeffaflık, hesap verme sorumluluğu ve katılımcılık anlayışının benimsenmesi gibi özellikleri bünyesinde toplayan bu bütçeleme sistemi, 5018 sayılı Kanunun 9. Maddesi ile birlikte hayata geçirilmiştir (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 142).

Performansa dayalı bütçeleme; kamu idarelerinin ana fonksiyonlarını, bu fonksiyonların yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedefleri belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşılıp ulaşılamadığını değerlendiren ve sonuçları performansa dayalı olarak raporlayan bir bütçeleme sistemidir (Erüz, 2005, 64).

“Performans esaslı bütçeleme sistemi” olarak da adlandırılan bu sistemde, kamu kurumları kendi programlarını oluşturmakta; bu programlara yönelik performansları belirlemekte ve daha sonra bütçe tekliflerini hazırlamaktadırlar (Ataç ve Moğol, 2003, 46).

Girdi odaklı geleneksel bütçeleme anlayışının aksine, çıktı ve sonuç odaklı bir bütçeleme anlayışının ürünü olan performansa dayalı bütçeleme sisteminde, kamu faaliyetlerinin sonuçları ölçülebilir çıktılarla ifade edilebilmekte ve böylece kurumların ve çalışanların daha verimli ve etkili olmaları öngörülmektedir.

Bu sistem ile birlikte, bütçenin stratejik planlama aracı olarak kullanılması gündeme gelmiştir. Stratejik planlama, kuruluşun temel yönetim

işlevleri arasında denge kuran, performansı geliştiren ve gerekiyorsa yapısal değişiklikleri öngören uzun dönemli kararlar almak ve plan yapmak şeklinde tanımlanmaktadır (Özen, 2008, 46).

Ölçmeye ve değerlendirmeye olanak tanıyan bu sistemle, kaynakların sosyal yarar üretilmesindeki etkileri test edilebilmekte, ölçme ve değerlendirme ölçütleri önceden tespit edilerek çalışanlardan ve kurumlardan neler beklendiği somut hale gelmektedir (Süzek Tüzün, 2007, 82).

En önemli faydası mali şeffaflığı ve hesap verebilirliği en üst düzeyde sağlamak olan performans esaslı bütçeleme, üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki, bütçelerin yapılacak işlere göre sınıflandırılması aşamasıdır. Bu aşamada, sınıflandırma yapılırken hangi işlerin yapılacağının saptanması önem taşımaktadır. İkinci aşamada, tespit edilen işlerin maliyetleri hesaplanmaktadır. Son aşamada ise elde edilen çıktı ve sonuçların ölçülmesi, başarı ya da başarısızlıkların saptanması yer almaktadır (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 108-110).

Analitik Bütçe Sistemi

Devletin faaliyetlerini yürütmek ve bu faaliyetlerle ekonomiye çeşitli etkilerde bulunulmasını sağlamak için, faaliyet verilerinin ve sonuçlarının ölçülebilmesi, izlenmesi, özetlenebilmesi, analiz edilmesi ve çeşitli karşılaştırmalar yapılması amacıyla faaliyetlerin belirli bir çerçeve içinde düzenlenmesi gerekmektedir (Demirel, 2007, 26). Bu amaçla bütçe kod yapıları oluşturulmuştur. Ülkemizde de çeşitli bütçe kod yapıları uygulanmış ve 2004 yılından itibaren analitik bütçe sınıflandırması (ABS) uygulamasına geçilmiştir (Hançer, 2003, 8).

Bütçe sınıflandırması, bütçede yer alan gelir ve harcama kalemlerinin sistematik bir şekilde düzenlenmesi ve formüle edilmesidir (Burkhead, 1956, 110; Akt. Dayar ve Bakırtaş, 2004, 101). Bütçe sınıflandırması, bütçelemenin ilk dönemlerinde, kamu gelirlerini harcama yetkisine sahip idari kuruluşların bu yetkiyi usulüne uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının denetimi amacıyla ortaya çıkmıştır. Türkiye'de de bütçe sistemlerinin gelişimine paralel olarak değişik sınıflandırma tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Ülkemizde kullanılan sınıflandırma tekniklerinin en son aşamasında analitik bütçe sınıflandırması yer almaktadır. Analitik bütçe sınıflandırması bir alt yapı çalışmasıdır. Bu kodlamayla yeni ve istenilen bütçeleme sistemlerini uygulamak mümkün olabilmektedir (Dayar ve Bakırtaş, 2004, 102-114).

Devletin mali istatistiklerinin daha düzenli, daha güvenilir, daha tutarlı, analize ve ölçmeye elverişli şekilde tutulması amacıyla hazırlanan (Maliye Bakanlığı, 2004, 17) analitik bütçe sınıflandırması, dört kod grubunun bir araya gelmesi ile oluşmuş bir yapıdır. Bu kod grupları; kurumsal kodlama, fonksiyonel kodlama, finansman tipi kodlama ve ekonomik kodlamadır.

Analitik bütçe sınıflandırması bütçeleme anlayışına önemli yenilikler getirmektedir. Bu yenilikler; sorumluların tespiti, daha önceki sınıflandırmalarda olmayan fonksiyonel sınıflandırmanın bütçe kodlamaları arasında yer alması, detaylı bir kurumsal kodlamaya yer verilmesi, konsolide bütçeli kuruluşlar dışındaki kuruluşlarda da uygulanabilmesi, ölçmeye ve analize elverişli olması, uluslararası karşılaştırmalara ve analize elverişli istatistikî veriler üretmeye olanak tanıması olarak sıralanabilir (Cura, 2003, 142).

e-Bütçe

e-Bütçe, kamudaki tüm bütçe planlamasının ve gerçekleşmesinin güvenli internet kanalından izlenebilmesini sağlayan; şeffaflık ilkesi çerçevesinde, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığının kolaylıkla izlenebildiği bir ortamdır.

e-Bütçenin altyapısı, analitik bütçe kodlaması üzerine kuruludur. Daha önce de değinildiği gibi, analitik bütçe kodlaması istenilen bütçeleme sistemine uygulanabilmektedir. İlgili kişiler tarafından e-Bütçeye yapılacak veri girişleri, sistemin altında çalışan analitik bütçe kodlaması ile kayıt altına alınacaktır.

e-Bütçenin Kuramsal Çerçevesi ve Kapsamı

Bilgi ve teknoloji çağıyla birlikte artan rekabet şartları, tüm kuruluşlarda olduğu gibi eğitim kurumlarında da kendini göstermiş; çevreye uyum sağlamak, değişikliklerden yararlanmak, beklenmedik ve olumsuz olaylardan en az derecede etkilenmek, nitelikli bir gelişim ve başarıyı sürekli kılabilmek ve bunların yanı sıra, en az kaynak kullanarak en çok yararı elde etmek gibi yöntemlerin uygulanması zorunlu hale gelmiştir (MEB, 2007c, 2).

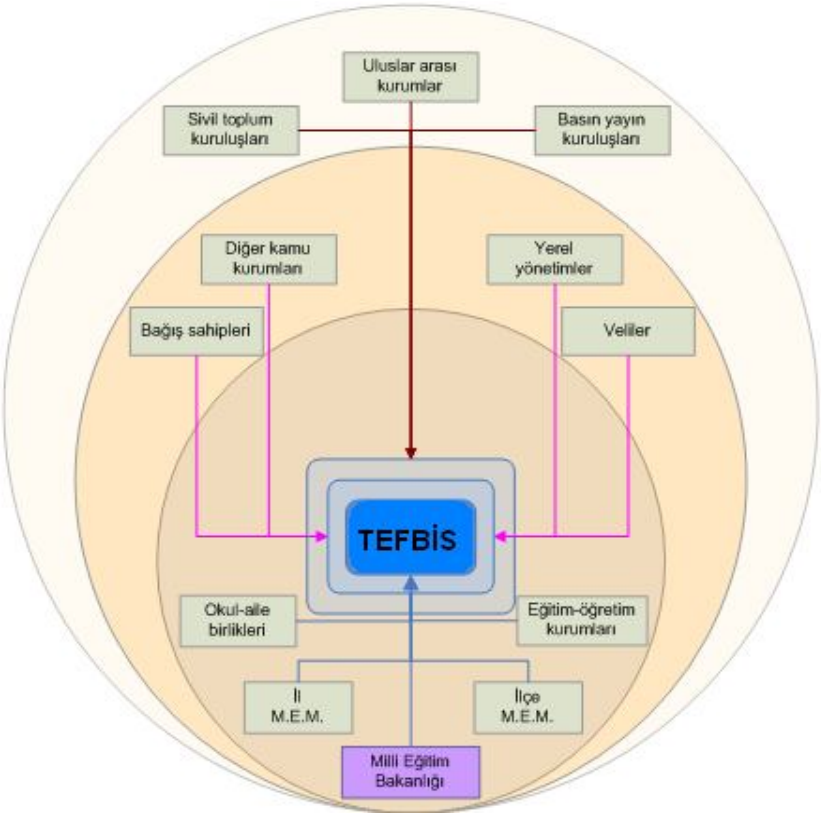
Teknoloji kullanımı ile ilgili olarak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda olduğu gibi Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda da kamusal hizmet sunumunda şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik ve yurttaş memnuniyetinin esas olduğu temel ilkelerde belirtilmiş; kamunun alıcı rolü, bilgi ve iletişim altyapısının geliştirilmesini destekleyecek bir politika aracı olarak kullanılacağı ve ilköğretimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet erişiminin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır (MEB, 2007c, 2).

Genel bütçeden eğitime ayrılan sınırlı kaynakların dışında, özellikle eğitimin fiziki alt yapısının iyileştirilmesinde olduğu gibi araştırma-geliştirme (Ar-Ge) çalışması yapılması gereken alanlarda da Milli Eğitim Bakanlığı birçok bütçe dışı kaynağı harekete geçirmiştir. Bu kapsamda Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) "Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1007)" çerçevesinde "Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi Projesi (TEFBİS)" başlatılmıştır.

e-Bütçe ile birlikte okulların kaynak türlerine göre gelir ve gider dökümlerinin çıkartılması; eğitim harcamalarının ve gereksinimlerinin iller, ilçeler ve okullar bazında tespit edilerek, sürekli güncel olması ve gerçek verilerle elektronik ortama aktarılması; maliyetlerin hesaplanması ve eğitime sağlanan kaynakların verimli kullanılması; kaynakların en uygun yatırımlara dönüştürülmesi ve okul yöneticilerinin kullanacağı açık, şeffaf ve hesap verilebilir bir bilgi sisteminin oluşturulması öngörülmektedir (MEB, 2007c, 2).

Ayrıca, Türkiye'deki eğitim kurumlarına yapılan eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri ve yardımlar gibi bilgiler ilk defa sistematik olarak elde edilebilecek; ulusal ve uluslar arası platformlarda yer alması gereken eksik veriler, e-Bütçe sayesinde tamamlanabilecektir (MEB, 2007c, 2).

Kapsam olarak, e-Bütçe çok geniş bir kesimi etki alanına almaktadır. Şekil 1'de (MEB, 2006a, 15) de görüldüğü gibi, e-Bütçe, en üst basamağında Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının bulunduğu; 12 Genel Müdürlük, 81 İl ve 924 İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 56.388 okul ve okul-aile birliği, 877 döner sermaye işletmesi, 1824 pansiyon/yatılı okul ve diğer paydaşları kapsamaktadır. Ana sunucusu Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nde bulunan sistem, toplam 116.495 kullanıcıya hizmet verecek ve sisteme bir yılda yaklaşık 200 milyon kayıt girilecektir (Ergün, 2009, 15).

Kaynak: (MEB, 2006a, 15)

Şekil 1. e-Bütçenin Kapsamı ve Etki Alanı

e-Bütçenin Önemi

Bilgi teknolojilerinde ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler (özellikle internet teknolojisi) bilginin üretilmesi, depolanması, işlenmesi, iletilmesi, paylaşımı, bütünleştirilmesi ve kullanımında yeni olanaklar sunmuştur (DPT, e-Devlet Proje ve Uygulamaları, 2005, 1).

> e-Bütçe projesi ile proje kapsamındaki eğitim-öğretim kurumları için ağ tabanlı bir gelir ve gider yönetim bilgi sistemi tasarlanmış ve kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı için tasarlanan ve 2009-2010 öğretim yılında uygulamaya konulması öngörülen söz konusu yeni süreç ve sistem ile; MEB tarafından aktarılan yıllık bütçenin yanı sıra, çeşitli kaynaklardan elde edilen nakdi ve ayni yardımlar ve döner sermaye gelirleri ile, çeşitli ulusal ve uluslar arası fonlar aracılığı ile sağlanan gelirlerin bir taraftan kayıt altına alınması; daha etkin ve verimli bir biçimde yönetilmesi; diğer taraftan ise kurulacak şeffaf süreçler sayesinde gönüllü vatandaş ve kurumların daha fazla bağış yapmalarının desteklenmesi ve ulusal ve uluslar arası diğer kuruluşlara eğitim finansmanına ilişkin veri sağlanması hedeflenmektedir (MEB, 2009a, 3).

Türkiye'de genel bütçeden eğitime ayrılan kaynaklar, il özel idareleri aracılığı ile eğitim kurumlarına aktarılmaktadır. Bununla birlikte belediyeler, yurttaşlar ve çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından eğitim kurumlarına yapılan katkılar, çoğu zaman sağlıklı olarak kayıt altına alınamamaktadır. Sözü edilen nedenlerden dolayı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından UNESCO-OECD-EUROSTAT (UOE) ortak veri tabanına gönderilmesi gereken finansal bilgiler sağlıklı olarak elde edilememekte; Türkiye'nin verilerine karşılık gelen sütunlarda "Veri şuan erişilebilir durumda değildir" anlamına gelen "m" harfi bulunmaktadır. Veri sağlanmasındaki eksiklerden dolayı, Türkiye tüm ortalamaların altında yer almaktadır (OECD, Education at a Glance, 2008, 24, 218-220).

Hal böyleyken, Türkiye, dünya ülkeleri ile karşılaştırılabilir finans göstergeleri oluşturamamakta, dolayısıyla, ülke sıralamalarında son sıralarda yer almaktadır (MEB, 2009a, 3). e-Bütçe ile birlikte, gereksinim duyulan finansal bilgiler ilk defa sistematik olarak elde edilebilecek ve Türkiye'nin eğitime yaptığı harcamalar tüm ayrıntılarıyla görülebilecektir.

Belirtilen eksikliklerin yanı sıra, Türkiye'de kaynak tahsisi de sorunlu konular arasındadır. e-Bütçe ile kaynak tahsisine de bazı yeniliklerin getirilmesi öngörülmektedir. Türkiye'deki eğitim kurumlarının bir bölümü, bulundukları bölgedeki gelir farklılıklarından dolayı yalnızca kamu kaynaklarını kullanabilmekte, bir bölümü ise kamu kaynaklarına ilave olarak hayırsever kişi, kurum ve kuruluşların katkılarından da yararlanabilmektedirler. Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması, gelir-giderlerin kayıt ve kontrol altına alınması yalnızca kamu kaynaklarının doğru yönlendirilmesi için değil, aynı zamanda günümüzün değişen denetim anlayışı ile performans ölçütlerinin belirlenmesi için de önem taşımaktadır (MEB, 2009a, 3). e-Bütçe ile eğitim kurumlarının gelir-gider hesapları en ince ayrıntısına kadar görülebileceği için kaynak tahsisi yapılırken bu veriler göz önünde bulundurulabilecektir.

Ayrıca, okulların güvenlik ve temizlik gibi bazı giderleri devlet tarafından karşılanmadığından dolayı pek çok eğitim kurumunda öğrencilerden para toplama yoluna gidilmektedir. Toplanan paraların nerelere harcandığı da çoğu zaman bilinememektedir. Bu gibi nedenlerden ötürü, öğrenci velilerinin büyük kısmı eğitim kurumları yöneticilerine karşı güven problemi duymaktadır. Eğitim kurumlarının e-Bütçe gibi açık, şeffaf ve hesap verebilir bir gelir-gider yönetim bilgi sistemine sahip olmaları durumunda, yöneticilerinin zan altından kurtarılmaları (MEB, 2007d, 17) ve iyi bir yönetişim tutumuna kavuşturulmaları mümkün olabilecektir.

e-Bütçenin Özellikleri

Önceki bölümlerde bilgi teknolojilerinin sağladığı olanakların sınır tanımadığından söz edilmişti. İnternetin sağladığı iletişim olanakları ile birbirine bağlı ağlar üzerinden, aynı ağ üzerinde yer alan herhangi bir noktadaki bilgiye erişmek mümkün olabilmektedir. Bu durum, özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında üretilen bilgiyi kolayca depolamaya, istendiğinde bilgi kaynağında erişerek aynı bilgiyi tekrar üretmeye, ayrıca yinelenen iş ve uygulamalardan kaçınarak bilgiyi merkezileştirmeye ve tek merkezden paylaşmaya olanak sağlamaktadır (Demirel, 2004, 23).

> Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sadece özel sektör değil, kamu kurum ve kuruluşları da bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanarak karar destek sistemlerini güçlendirmek ve daha etkili kılmak, iş süreçlerini hızlandırmak, etkinliği artırmak ve zamandan ve harcamalardan tasarruf sağlayabilmek için çeşitli proje ve uygulamalar geliştirmişlerdir (DPT, 2005, 1).

Yukarıda belirtilen nedenler bağlamında Milli Eğitim Bakanlığının, eğitim harcamaları ile ilgili bu gereksinimi, Hacettepe Üniversitesi ve BNB Danışmanlık Şirketinin birlikte yürüttüğü ve TÜBİTAK'ın finanse ettiği e-Bütçe projesi ile çözüme kavuşturulmuştur.

e-Bütçe oldukça kapsamlı bir yapıya sahip olup, sistem temelinde bütün yetkili kullanıcılar, gelir ve gider kaydı yapacaklardır. Bu nedenle tüm sistem paralel modüllerden oluşmaktadır. Bu modüller şöyle sıralanmaktadır (MEB, 2009b):

- Okul-Aile Birliği Modülü,
- Döner Sermaye İşletmeleri Modülü,
- Pansiyon Bütçeli İşletmeler Modülü,
- Okul Öncesi Eğitimi Modülü,
- Okullar Modülü,
- Milli Eğitim Müdürlükleri Modülü.

2009-2010 eğitim-öğretim yılında kullanılmaya başlanmasıyla beraber, gelir-giderlerle ilgili tüm resmi işlemler e-Bütçe üzerinden yapılacaktır.

e-Bütçe üzerinden okulların gelir-gider kayıtlarının tutulmasının yanında, e-Bütçe Ana Kapısı ile kullanıcıların e-Öğrenme hizmeti alabilmesi, bağış sahiplerinin bağışlarını sorgulaması ve eğitim harcamaları anketini doldurabilmesine olanak tanınmaktadır.

Okulların gelir-gider kayıtlarının tutulduğu defterlerin yerini elektronik bir sisteme bırakması ile daha etkin bir denetim mekanizmasının oluşturulması beklenmektedir. Bu sayede, okul müdürlerinin daha titizlikle çalışmaları ve bütçelerini sahiplenmeleri mümkün olacaktır.

e-Bütçenin Diğer Sistemlerden Farklı Yanları

e-Bütçe yapısı itibariyle diğer sistemlerden ayrılmaktadır. Sağlayacağı yararların ve getireceği yeniliklerin ötesinde, e-Bütçeyi diğer sistemlerden ayıran en büyük fark, benzer özellikte hiçbir sistem bulunmamasından dolayı yöntem bakımından Türkiye'de ve uygulama bakımından da dünyada ilk ve tek olmasıdır (K2 ve K6). Örneğin, bütçe kavramının ilk kez kullanıldığı ülke olan İngiltere (Coşkun, 1976, 29), bütçeleme sistemleri açısından gelişmiş bir ülke olmasına rağmen, İngiltere'de eğitim harcamaları ile ilgili veriler hazırlanırken birbirinden bağımsız ve karmaşık birçok sistem ve bilgisayar programı kullanılmaktadır (K2). Bunun yanında OECD ülkelerinin birçoğunun bütçe izleme programları kullandığı ve okul düzeylerine inmeden tahmini rakamlar ile veri hazırladığı ifade edilmektedir (K2).

e-Bütçe sistemi oluşturulurken bütçeleme ve bilgisayar bilgisi bakımından en alt düzeydeki kullanıcılar göz ününde bulundurulmuştur. e-Bütçenin arka planındaki sistem, analitik bütçe sistemi gibi uzmanlık gerektiren bir sınıflandırma yapısını, herkese hitap edebilsin diye tersten kullanmaktadır. Sisteme analitik bütçe kodlarının girilmesi yerine, kodlara karşılık gelen veri seçilerek uygun kodu sistemin bulması sağlanmaktadır. Örnek vermek gerekirse, analitik bütçe sınıflandırmasına göre okula bağışlanan bir masayı okulun demirbaşına kaydetmek isteyen bir okul müdürü, masaya karşılık gelen kodu girebilmek için birçok sınıflandırma koduna gereksinim duyacaktır. e-Bütçede ise sadece kendi modülündeki "İşlem Türü" bölümünden "masa"yı seçerek bu kaydı hemen gerçekleştirebilecektir (MEB, 2009a, 34). e-Bütçe bu anlamda yöneticilere ve kurumlara hız ve kolay kullanım rahatlığı sağlayacak gibi görünmektedir.

e-Bütçe ile gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlar yaptıkları bağış ve katkının nasıl kullanıldığını rahatlıkla izleyebileceklerdir. MEB ve merkezi yönetim, Türkiye genelinde toplam eğitim harcamalarını daha hızlı ve ayrıntılı biçimde tespit edebilecek ve planlama ile denetim faaliyetlerini daha etkin yürütebilecek, böylece hesap verebilirlik düzeyini önemli ölçüde artırmış olacaktır. Ayrıca, anlaşmalar gereği uluslar arası kuruluşlara verilmesi gereken bilgiler zamanında ve güncel olarak elde edilebilecek; Milli Eğitimin

temel ilkelerinden olan, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması ilkesine büyük katkı sağlanacaktır. Diğer yandan, araştırmacılar ve bilgi dağıtıcısı kurumlar güncel ve çözümlenebilir veriye hızlı ve etkin biçimde ulaşabileceklerdir (MEB, 2009a, 3).

Maliye Bakanlığı Say2000i Uygulaması

Say2000i uygulaması, işlevi bakımından e-Bütçe uygulaması ile bire bir örtüşmese de Maliye Bakanlığı'na sağladığı işlem hızı, şeffaflık, istatistiksel veri sağlama ve denetim kolaylığı gibi katkıları ile, benzer hedefler gözetilerek oluşturulan Milli Eğitim Bakanlığı e-Bütçe uygulamasının gereksinimlere ne ölçüde cevap verebileceği hakkında fikir sahibi olunmasına yardımcı olabilir.

Muhasebat Genel Müdürlüğü mevcut hizmetlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için, kapsamlı ve esnek bir bilişim sistemini yönetimle bütünleştirme gereksinimi duymuştur. Say2000i bu gereksinimin sonucunda ortaya çıkmıştır.

> Devletin gider ayağını oluşturan ve devlet hesaplarının kaydını, kontrolünü ve dönemler itibariyle devletin bilançosunu ortaya koyan Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM); ülke geneline yayılmış, yaklaşık 1700 muhasebe birimiyle (saymanlık) koordineli ve etkin bir şekilde çalışmak zorundadır. Çünkü; muhasebe kayıtları günlük olarak takip edilmekte ve elde edilen veriler, konsolide edilerek kamuoyu bilgilendirilmektedir. Kurum tarafından konsolide bütçe uygulama sonuçlarının izlenmesine yönelik olarak; Türkiye genelindeki muhasebe birimlerinin aylık işlem sonuçlarının derlenmesi ve bütçe uygulama sonuçlarının periyodik dönemler halinde konsolide edilerek yayınlanması kapsamındaki faaliyetler, oldukça önem arz etmektedir. Say2000i ile uluslararası standartlara uygun bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu gibi mali tablolar üretilebilecektir (Dede, 2006, 91).

Dış finansmanını Dünya Bankası'nın, donanım ayağını ise Türkiye'den bir firmanın üstlendiği Say2000i projesi, Muhasebat Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan 16 programcı tarafından 3 ay gibi kısa bir sürede yazılımsal olarak tamamlanmış ve sistem pilot uygulamalarla test edilmiştir (Dede, 2006, 91).

Say2000i sistemi toplamda 15 bin 590 dolara mal olmuştur. Bununla birlikte, her yıl sistemin revize edilmesi için 10 - 15 bin dolar arası bir harcama yapılmaktadır (Dede, 2006, 98-124).

2000 yılından beri başarıyla kullanılan proje ile, yaklaşık 1700 muhasebe birimindeki günlük çalışmaların bilgisayar yardımıyla yapılması ve tüm verilerin merkezde bir veri tabanında tutularak devlet hesaplarının günlük olarak izlenebilmesi olanaklı hale gelmiştir (Maliye Bakanlığı, 2007, 1).

e-Bütçeye Geçiş Nedenleri

e-Bütçeye geçiş nedenlerini başlıklar halinde ortaya koymak mümkündür.

Toplumsal Değişim

Ekonomik koşullardaki değişim toplum yapısında da önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Toplumun yaşam standardının yükselmesine bağlı olarak, hizmet beklentilerinin gerek miktar, gerekse kalite olarak artması bu bakımdan doğal karşılanabilmektedir (Akdoğan, 2005, 79).

Devletin sunduğu hizmetlerin ne şekilde bölüşüldüğü ile ilgili sorunlar kamuoyunca önemsenmektedir. Çünkü, devletin, söz konusu hizmetleri üretmek için kullandığı parasal kaynakların çok büyük bir oranı halkın ödediği vergilerden oluşur (Ünal, 1996, 304).

Yurttaşların, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak bilgi edinme hakkını kullanmalarına olanak tanıyan 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile eğitim kurumlarına verdikleri her kuruşun hesabını sormaları mümkünse de, halihazırda bu verileri sağlayan bir sistemin olmaması ve eğitim kurumlarında defterler üzerinden işleyen bir yapının hakim olmasından dolayı gerekli bilgilendirmeler yapılamamaktadır.

Toplumsal beklentilerde yaşanan değişim beraberinde yeni bütçeleme sistemlerine yönelik çalışmaları getirmektedir (Özen, 2008, 34). e-Bütçe, birçok kesimin beklentilerini karşılayabilecek niteliklere sahiptir.

Teknolojik Gelişmeler

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, ekonomik nedenlerle yakından ilişkilidir. Yeni teknik buluşlar yeni gereksinimlerin doğmasına neden olmuş, hem bireysel hem de toplumsal boyutta önemli gereksinimlerin karşılanması gereği ortaya çıkmıştır. Hızla artan teknolojik buluşlar ve gelişmeler, gereksinim düzeyinin ve bunlarla ilgili hizmetlerin artmasına yol açmıştır. Böyle olunca da teknoloji kullanımı bütçe kalemleri üzerinde önemli artışların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akdoğan, 2005, 78).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010-2014 yıllarını kapsayan stratejik plan taslağında, her okula güvenilir ve hızlı internet bağlantısı sağlanacağı; okul yönetim süreçlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak geliştirilmesinin hedeflendiği ifade edilmektedir (MEB, 2009c, 28).

Bu bağlamda, e-Bütçe gibi internet üzerinden işleyen bir bilgi yönetim sisteminin Türkiye'deki tüm eğitim kurumlarında kullanılır hale gelmesi ile, öngörülen yönetim süreçlerinin gerçekleşmesi sağlanacaktır.

İstatistiksel Veri Sağlama

Türkiye'de öğrenci ve personel istatistiklerine ilişkin veriler, Milli Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) veri tabanından elde edilmektedir. Ancak eğitim kurumlarına yapılan eğitim harcamaları konusunda tüm kaynaklardan sağlanan gelir ve giderler bütünsel olarak elde edilememektedir (N. Konaklı, Esensoy ve Baysal, 2007, 5).

Milli Eğitim Bakanlığı, UNESCO-OECD-EUROSTAT ortak veri tabanına her yıl eğitim sistemine ilişkin göstergeleri oluşturmak ile sorumlu kuruluştur. Ancak, gereksinim duyulan verilerin elde edilememesinden dolayı, dünya ülkeleri ile eğitim harcamaları ve finansmanı konusunda yeterince karşılaştırılabilir göstergeler oluşturulamamaktadır (N. Konaklı, Esensoy ve Baysal, 2007, 6).

> Eğitim sürecinin, bireysel ve toplumsal gelişmedeki önemi dikkate alındığında, planlı kalkınmanın, doğru veriler üzerine kurulacak, sağlıklı bir eğitim planlamasına gereksinim duyduğu bilinen bir gerçektir. Eğitim harcamalarının ayrıntılı hesaplanabilmesi için, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) işbirliği ile, 2003 yılında ilk kez referans yılı 2002 olmak üzere "Türkiye Eğitim Harcamaları Araştırması" gerçekleştirilmiştir (TÜİK, Türkiye İstatistik Yıllığı, 2009b, 100).

2002 yılında yapılan bu araştırmanın dışında, Türkiye'de başka bir çalışma bulunmamaktadır. Öyle ki, 2003 yılından günümüze kadar yayınlanan "Türkiye İstatistik Yıllığı" kitaplarının tümü, 2002 yılında yapılan çalışmanın verilerini içermektedir.

Türkiye'de eğitime yapılan harcamalara ilişkin herhangi bir bilgi ağının bulunmaması nedeniyle gerekli veriler elde edilememekte; sorulan sorular yanıtlanamamaktadır. Bu konu ile ilgili olarak, Zonguldak Milletvekili Ali İhsan Köktürk, 19 Eylül 2007 tarihinde, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik tarafından cevaplanması talebiyle hazırladığı yazılı soru önergesini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuştur. Bu önergenin ikinci ve üçüncü maddesinde yer alan sorular şöyledir (TBMM, 21.09.2007):

> 2. Türkiye'de velilerin yaptığı eğitim harcamaları oranı AB ülkelerindeki velilerin yaptığı harcama oranıyla karşılaştırıldığında nasıl bir tablo ortaya çıkmaktadır?
>
> 3. Eğitim harcamalarının finansman kaynaklarına göre dağılımında halkın payı ne kadardır?

Soru önergesi, 12 Kasım 2007 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik imzasıyla cevaplanmıştır. Önergenin ilgili sorularına verilen cevaplar şöyledir (TBMM, 12.11.2007):

> 2. Ülkemizde velilerin yaptığı eğitim harcamalarına ilişkin Bakanlığımızda istatistiki veri bulunmamaktadır.
>
> 3. Halihazırda halk katkısının ve toplam eğitim için yapılan harcamalarının ne kadar olduğu bilinememektedir. Bu sorunu gidermek amacıyla; finansmanı TÜBİTAK tarafından "Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı" kapsamında sağlanan, "Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Sistemi (e-okul Bütçeleri Projesi)" çalışmaları Aralık 2006 tarihinde başlatılmış olup 25'inci ay sonunda bitirilecektir.

> Projenin tamamlanmasından sonra söz konusu veriler, ilgililere istenilen düzeyde sağlanabilecektir.

Bakanlık tarafından verilen cevapta projenin Aralık 2006 tarihinden itibaren 25 ay sonra yani Ocak 2009'da bitirileceği ve sonrasında gerekli verilerin elde edilebileceği ifade edilmişse de, projenin Türkiye'deki tüm illerde uygulanması 2009-2010 eğitim-öğretim yılının başlangıcına yani Eylül.2009'a sarkmıştır.

e-Bütçenin, Türkiye'de öğrenci başına yapılan harcamalara ve gerçek verilere hızlı bir şekilde ulaşılabilmesine, gereksinim duyulan istatistiklerin oluşturulabilmesine; TÜİK gibi ulusal, OECD, UNESCO ve EUROSTAT gibi uluslar arası veri tabanlarına sağlıklı, güncel ve nitelikli verilerin en kısa sürede gönderilebilmesine (MEB, 2007d, 17); sonuç olarak Türkiye'nin diğer ülkelerle karşılaştırılabilir istatistiksel göstergeler oluşturulabilmesine katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Bağışların Artırılması

Türkiye, genel bütçeden en büyük payı eğitime ayırmakta ve eğitim için kamu kaynağı dışında da birçok ayni ve nakdi kaynağı harekete geçirmektedir (N. Konaklı, Esensoy ve Baysal, 2007, 4).

Bunun yanında son yıllarda gözlenen olumlu gelişmeler ile Gayrı Safi Milli Hasıladan eğitime ayrılan pay, gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmışsa da, yılların biriktirdiği eksiklikler sebebiyle kaynak sıkıntısının ciddi boyutlarda olduğu söylenebilir (MEB, 2009c, 30).

Türkiye'de eğitim, ilköğretimden üniversiteye kadar kamusal mal olarak görülmekte ve finansmanının devlet tarafından karşılanması beklenmektedir (Karakütük, 2003, 160).

Anayasa'nın 42. maddesinde "İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır." ifadesi yer almaktadır. Anayasa gereği, en azından ilköğretim kademesindeki eğitim harcamalarının devlet tarafından karşılanması gerekse de, devletin yeterli kaynak ve kapasiteye sahip olmaması, bu sürece toplumdaki bireylerin katılımıyla ilgili bir yaklaşımın ortaya çıkmasını ve uygulanmasını sağlamıştır.

Bu yaklaşımın hakim olduğu bir sistemde, toplumdaki farklı aktörler kaynak ve güçlerini işbirliği yoluyla bir araya getirerek kamu hizmetlerinin daha etkili olarak gerçekleşmesini sağlayabilmektedir (Dülger, 2007, 1).

Milli Eğitim Bakanlığı, yayınladığı genelgelerle okul gereksinimlerini karşılamak amacıyla bağış, karne parası gibi çeşitli isimlerle velilerden para talep etmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. e-Okul Bütçeleri tanıtım toplantısında konuşan Çelik (24.01.2007), velilerden talep edilen bağışlar ile ilgili şunları söylemiştir:

> … Okullar karne parası gibi isimlerle para talep etmeyeceklerdir. Ancak gönüllü bağışta bulunmak isteyenler de engellenmeyecektir. Velilerimiz ödedikleri paraların yerini bulduğuna inanırlarsa kesinlikle gönüllü bağıştan çekinmeyeceklerdir.

Gönüllülerin, yaptıkları bağış ve katkıların okul yöneticileri tarafından nasıl kullanıldığına ilişkin süreci bizzat takip edebilmeleri, katkı ve bağışların arttırılması ve devamlılığı açısından bakıldığında hem bir hak, hem de güdüleyici bir öğedir. Hükümet ve Milli Eğitim Bakanlığı açısından bakıldığında ise hem denetleme ve planlama, hem de öğrenci başına yapılan harcama ve bu harcamaya karşılık elde edilen performansı değerlendirmek için güncel verilere hızlı bir şekilde ulaşmanın yoludur.

Türkiye Avrupa'daki en kalabalık genç nüfusu barındırmaktadır. Bu yüzden, Avrupa'daki en yüksek öğrenci sayısına da Türkiye sahiptir. Dolayısıyla, eğitim sisteminin yükü batı ülkelerine kıyasla oldukça ağırdır (Başaran, 2006, 357). Daha önce de üzerinde durulduğu gibi, Türkiye'de 2002 yılında kapsamlı bir eğitim harcaması araştırması yapılmıştır. 2002 yılında Türkiye'de toplam eğitim harcamalarının % 64,5'i merkezi hükümet, % 0,7'si yerel yönetimler tarafından olmak üzere, % 65,2'si kamu kaynaklarından finanse edilmiştir. Özel kaynaklardan yapılan harcamalar, toplam harcamaların % 34,7'sini karşılamakta olup bunun önemli bir kısmı hane halkları tarafından yapılmıştır. Geriye kalan % 0,1'lik harcama ise uluslar arası kaynaklardan karşılanmıştır (Eurybase, 2008, 48).

Görüldüğü gibi eğitim finansmanının yaklaşık olarak üçte biri özel kaynaklar tarafından finanse edilmektedir. Özel kaynakların büyük bölümünü

oluşturan hane halkları, şu an deneme aşamasında olan e-Bütçe Ana Kapısı üzerinden Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaraları ile sisteme girerek, yaptıkları bağışları takip edebileceklerdir.

e-Bütçe ile oluşturulması öngörülen şeffaf ortam sayesinde, velilerin okul finansmanına daha fazla katkı sağlayacağına inanılmaktadır (MEB, 2007d, 17).

Kaynakların Etkin Kullanımı

> Bir ülkede demokratik sistem geliştikçe, toplumun kamusal hizmet sunumuna yönelik istemlerinde de artış meydana gelmektedir. Kamusal hizmetlere yönelik toplumsal beklentilerin artması ise kamusal kaynak kullanımında etkinliğin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır (Özen, 2008, 34).

Türkiye'de genç nüfusun fazla olması, toplumun eğitim hizmetlerinin kalitesine yönelik beklentilerinin artması ve eğitime ayrılan sınırlı kamu kaynaklarının öncelikli gereksinimlere bölüştürülmesi gerekliliği, kamusal kaynakların etkin kullanımını gerektirmektedir.

Eğitim ülkelerin gelişmesi ve kalkınması bakımından vazgeçilmez bir unsurdur. Türkiye açısından bakıldığında, bu konuda en yetkili kurum kuşkusuz Milli Eğitim Bakanlığıdır. Türkiye gibi nüfusunun yaklaşık olarak % 25'i (MEB, 2009d, 10-11) öğrenci olan bir ülkede, kaynaklar dağıtılırken çok daha dikkatli davranılması gerekmektedir. Bakanlığın 2009 yılı bütçesi, bir önceki yıla oranla % 21,7 artış gösterse de (MEB, 2009d, 150) yine de istenen düzeylere ulaşamamaktadır. Böyle olunca da, eldeki kaynakların en etkili biçimde kullanılması ve kaynakların gereksinimlere göre dağıtılması önem taşımaktadır. e-Bütçe ile merkezi kaynakların gereksinimi daha fazla olan okullara yönlendirilmesiyle eğitimde fırsat ve olanak eşitliği sağlanacağı düşünülmektedir (MEB, 2007d, 17).

Eğitime ayrılan payın yeterli olmaması, Milli Eğitim Bakanlığı'nı etkili kaynak kullanımına sevk etmektedir. Etkili kaynak kullanımı için atılabilecek en önemli adımlardan birisi, etkili bir denetim mekanizmasının kurulmasıdır. Eski usul olarak adlandırılan ve okul-aile birliği defterleri üzerinden yürütülen

bütçecilik anlayışı, ne yazık ki etkin bir denetimin yapılmasına olanak tanımamaktadır.

Çağın gereklerine ayak uydurabilmek için, bu defterleri elektronik bütçeleme sistemleri ile değiştirmek gerekmektedir. Kaynakların stratejik önceliklere göre tahsisine olanak tanıyan e-Bütçenin, bu gereksinimin karşılanmasında önemli rol oynaması beklenmektedir.

Performans Yönetimi Anlayışı

Bilgisayar ve haberleşme teknolojisinde yaşanan gelişmeler, özel sektörde olduğu gibi kamu sektöründe de yeni yönetim tekniklerinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü, teknolojik hayatta yaşanan süreç, kamusal hizmet sunumunda kalite artışını gerektirmektedir (Özen, 2008, 34). Toplumun kamu sektöründen beklentilerinin geçmişe kıyasla daha fazla ve çeşitli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sağlıklı yönetim kararlarının verilmesi ve eğitim politikalarının belirlenmesi için doğru verilerin elde edilmesi, derlenmesi ve her yıl sistematik olarak güncelleştirilerek kullanılabilir ve karşılaştırılabilir göstergelere dönüştürülmesi bu süreçte önem kazanmaktadır (N. Konaklı, Esensoy ve Baysal, 2007, 7).

Performans yönetiminde performans izlemesi ve performans değerlendirmesi yapılarak performans bilgisi elde edilmektedir. Ayrıca, amaç ve hedefler tanımlanmakta, yöneticilere kamu kaynaklarının kullanımında esneklik sağlanmakta ve kurumsal performans ölçülmektedir (Özen, 2008, 35).

e-Bütçe ile eğitim kurumlarının ve okul müdürlerinin performansları izlenebilecektir. Bunun için her okul kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda tahmini bir bütçe hazırlayacak ve bu tahmini bütçeleri bir üst kurum olan İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine onaylatacaklardır. Dönem sonunda amaçlananlar ile gerçekleştirilenler karşılaştırılıp hem okulun, hem de müdürlerin performansları ortaya konacaktır.

Mali Şeffaflık

Mali şeffaflık, devletin; amaçlarını, bu amaçlara ulaşmak için uygulamaya koyduğu politikaları, bu politikaların meydana getirdiği sonuçları izlemek için gerekli olan bilginin düzenli, anlaşılabilir, tutarlı, güvenilir ayrıca denetlenecek verilerin gerçek ve doğru bir biçimde kamuoyunun bilgisine sunulmasıdır (Muter, 2000, 440; Akt. Cura, 2003, 139; Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 139).

Diğer bir ifadeyle, kamu kaynaklarının kim tarafından, nasıl ve hangi amaçla kullanıldığı bilgisinin mevcut olması anlamına gelen mali şeffaflık (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 139), devlet faaliyetlerinin daha gözlemlenebilir olması ve böylelikle devleti topluma karşı daha sorumlu ve hesap verir bir hale getirecek en önemli yollardan biri olarak görülmektedir.

5018 sayılı Kanunun mali şeffaflıkla ilgili 7. maddesi, her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında denetimin sağlanması amacıyla kamuoyunun zamanında ve doğru (Türk ve Ünsal, 2007, 107) bilgilendirilmesi gerekliliğinden bahsetmektedir.

Okul-aile birliklerinin kendi bütçesi olduğunu ve okulların kendi ürettikleri kaynaklar bulunduğunu ifade eden ve tüm bu kaynakların kullanımında şeffaf olunmasının önem taşıdığını vurgulayan Çelik (24.01.2007), e-Bütçenin bunu sağlayacağını; daha önce okulların kasasında toplanan paralar nedeniyle çeşitli ithamlarda bulunulduğunu, ancak artık bunun e-Bütçe ile ortadan kalkacağını belirtmektedir.

e-Bütçe ile sağlanması öngörülen mali şeffaflık ile eğitim kurumlarındaki yöneticilerin hem topluma, hem de üstlerine karşı hesap verebilirliğinin en üst seviyeye çıkması umulmaktadır.

Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik, en sade tanımla, kişinin görevlerini yerine getirip getirmediğinin hesabını verme sorumluluğudur.

5018 sayılı Kanunun 8. maddesi hesap verilebilirliği, her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemleri almasından sorumlu olması ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermesi (Türk ve Ünsal 2007, 107) şeklinde ifade etmektedir.

Bunların yanında, yöneticilerin programlarını geleceğe yönelik olarak bildirme taahhüdü de hesap verebilirlik olarak ele alınmaktadır. Bu anlamda, hesap verebilirlik için kaynakları yönetenlere sağlam bir bilgi sistemi oluşturmak gerekmektedir (Mutluer, Öner ve Kesik, 2006, 140). Milli Eğitim Bakanlığı açısından bakıldığında, e-Bütçe, sözü edilen sağlam bilgi sistemi gereksinimini karşılayabilecek gibi görünmektedir.

Okul-aile işbirliği ilkesi, Türk eğitim sisteminin temel ilkelerinden birisidir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973, Madde 16). Bu ilke ve uygulama 1948 yılından itibaren geliştirilerek sürdürülmektedir (Eurybase, 2008, 46). 31.5.2005 tarih ve 25831 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve güncelleştirilen Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde (2005, Madde 6) birliğin, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi olanaklardan yoksun öğrencilerin zorunlu gereksinimlerini karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak üzere kurulduğu ifade edilmektedir. Yönetmeliğe (2005, Madde 7) göre; okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler birliğin doğal üyesidir. Güncellenen Yönetmelikteki temel değişiklik; okula maddi kaynak sağlama görevinin de okul-aile birliklerine verilmesidir (Eurybase, 2008, 21).

Çelik'in (24.01.2007) de belirttiği gibi, Türkiye'deki okulların büyük bölümü Milli Eğitim Bakanlığı'ndan kendilerine tahsis edilen kaynakların dışında, farklı finansman kaynaklarına sahiplerdir. Eğitim kurumlarının sahip oldukları bu finans kaynaklarını birkaç başlık altında toplamak mümkündür (Sarıbal Altuntaş, 2005, 99-100):

- Bağış adı altında alınan kayıt paraları ve çeşitli yardımlar,
- Kırtasiye gelirleri olarak adlandırılan karne, fotokopi ve fotoğraf paraları,
- İşletme gelirleri olarak anılan kantin ve otopark gelirleri,
- Okullarda yapılan çeşitli sınavlardan ve yetiştirme kurslarından elde edilen paylar,
- Kermes ve tiyatro gibi sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler ve
- Okulun temizlik ve güvenlik hizmetleri için toplanan paralar.

Sözü edilen bu kaynaklar, okul-aile birliklerince yönetilmektedir. Bu birlikler, okuldaki tüm gelir-gider hareketlerini okul-aile birliği defterlerine kayıt etmek zorundadırlar. Fakat kayıtların nasıl tutulduğu ve paraların nerelere harcandığı, sağlıklı bir denetim mekanizması olmadığı için bütünüyle kontrol edilememektedir.

Gelir-giderlerin kayıt altına alınamaması ve hesap verebilirliğin olmaması durumunda, kamu yönetiminin şaibeden kurtulamayacağını vurgulayan Çelik (24.01.2007) şunları söylemiştir:

> "Bir toplumda eğer yolsuzluk birçok kitle tarafından, geniş bir kesim tarafından paylaşılıyorsa kolay kolay üstesinden gelemezsiniz. Geniş bir kitle tarafından paylaşıldığı zaman o yolsuzluğun üstüne gitseniz de sonuç alamıyorsunuz, çünkü minareyi çalan kılıfını hazırlıyor. Çalışma arkadaşlarımızı, okullarımızı böyle bir şeyden tenzih ederim."

Okullar gibi insan yetiştiren kurumların, haksız (veya haklı) yere suçlanmalarının önüne geçebilmek için sağlam bir denetim mekanizması oluşturulmasına duyulan gereksinim ortadadır. e-Bütçe ile mevcut gereksinimlerin karşılanıp bu tür sıkıntıların aşılacağına ve okul-aile birliklerinin çalışmalarının belgeli hale gelmesi (MEB, 2007d, 17) ile güven ortamının sağlanacağına inanılmaktadır.

e-Bütçenin Gelişimi

e-Bütçe fikri ilk kez 2004 yılının sonunda ortaya çıkmıştır. Bu tarihe kadar okullaşma oranı, öğretmen-öğrenci oranı gibi veriler kısmen

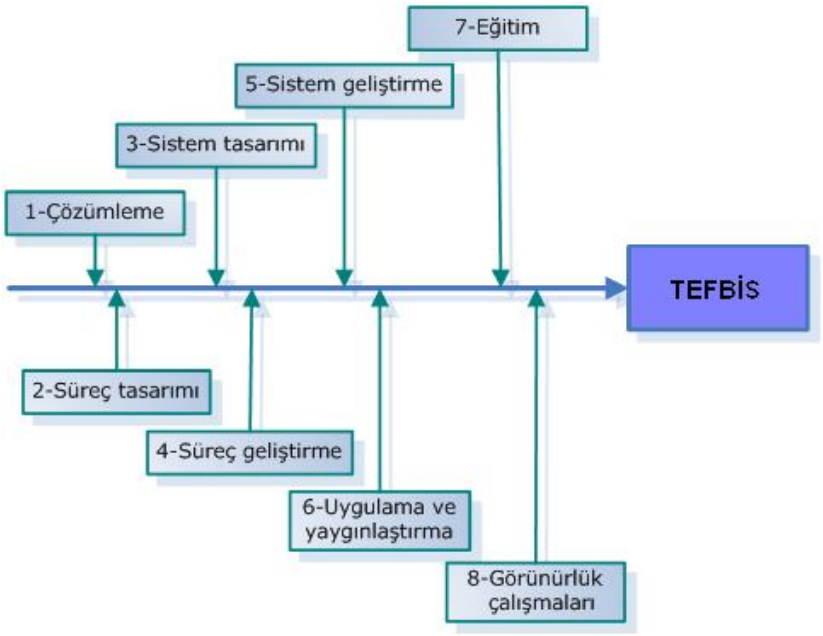
sağlanıyorsa da finansmana ilişkin hiçbir veri sağlanamamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı adına, OECD'ye üye ülkelerin eğitim istatistikleri ile göstergelerin toplanıp analiz edilmesiyle hazırlanan Bir Bakışta Eğitim (Education at a Glance) kitabına (MEB, 2007d, 85) veri sağlamakla sorumlu kişi olan K2, finansmana ilişkin verilere ulaşamadığı için bu konuda çok zorluk yaşadığını; yurt dışında bu konuda yapılan birçok toplantıya katıldığını; tüm ülkeler istatistiklere veri sağlama biçimlerini geliştirmekten bahsederken Türkiye'nin henüz veri bile sağlayamadığını gördüğünü ve e-Bütçe fikrinin önce kişisel, sonra kurumsal bir gereksinim sonucu ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Üzerinde durulan eksiklikler ve gereksinimler doğrultusunda, öncelikle konuyla ilgili tüm paydaşları kapsayacak ayrıntılı bir mevcut durum ve gereksinim analizi yapılmıştır. Bu analizler yapılırken Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi ve BNB Şirketi'nden en az bir kişinin bulunduğu gruplar ile Türkiye'nin tüm illerine gidilmiş ve geliştirilen ayrıntılı soru formu kullanılarak birebir görüşmeler yapılmıştır.

Proje kapsamında 2 bine yakın okul yöneticisi (okul müdürü, müdür yardımcısı ve okul-aile birliği başkanı) ile görüşülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı görüşmelerin rahatlıkla yapılabilmesi ve gerekli bilgilerin elde edilebilmesi için, bu konuda bir genelge yayınlayarak çalışmaların aksamasının önüne geçmiştir (EK 1).

Daha sonra süreç ve sistem tasarımı geliştirilmiştir. Aynı sırada, bu süreci destekleyecek internet tabanlı yazılım altyapısı hazırlanmıştır. Tüm aşamalar pilot okullarda uygulanmış ve gerekli dönütler alınmıştır.

Son aşamada yaygınlaştırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. e-Bütçenin gelişimi ve tamamlanması ile ilgili sözü edilen süreç Şekil 2'de yer almaktadır.

Kaynak: (MEB, 2006a, 16)

Şekil 2. e-Bütçe Projesinin Ana Aşamaları

Yaygınlaştırma ve eğitim etkinlikleri çerçevesinde 23 Şubat 2009–6 Mart 2009 tarihleri arasında Ankara Başkent Öğretmen Evinde eğitici toplantıları düzenlenmiştir. Toplantıya e-Bütçe projesinin çekirdek takımında görev alan kişilerin yanı sıra, eğitici eğitimi verilmek üzere her ilden bir İl Milli Eğitim Müdürlüğü çalışanı, bir İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) sorumlusu, bir okul müdürü (veya müdür yardımcısı) ve bir de bilgisayar öğretmeni olmak üzere yaklaşık 350 kişi bu toplantılara davet edilmiştir (MEB, 2009e).

Sistemde hiyerarşik bir yapı bulunmaktadır. Sistemin en alt basamağında okullar (okullara bağlı okul-aile birlikleri, döner sermaye işletmeleri, pansiyon bütçeli işletmeler ve benzeri alt birimler) yer almaktadır. Okulların üzerinde İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Genel Müdürlükler ve en tepede Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın bulunduğu bir bilgi yönetim sistemi oluşturulmuştur.

Eğitim Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı

Teknolojik ilerlemeler ve bilimsel buluşlar ülkelerin bu alanlarda kendilerini geliştirme gereksinimini ortaya çıkarmış; bunun için de toplumu oluşturan bireylerin eğitilmesi önem kazanmıştır. Bu eğitim sadece mevcut teknolojilerin öğretilmesi ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda eğitim hizmetlerinin de teknoloji destekli sunulmasına yol açmıştır.

Eğitimde teknoloji deyince akla ilk olarak bilgisayarlar gelse de bilgisayar bu teknolojilerden sadece bir tanesidir. Teknoloji, neredeyse insanın dünyada var olmasından beridir vardır (Aksoy, 2003, 4). Kara tahta, harita, televizyon da bir teknolojidir. Etkileşimli uygulamalar, geliştirilebilir yazılımlar gibi sebeplerden dolayı bilgisayarlar eğitimde kullanılan en popüler teknoloji haline gelmiştir (Emmungil, 2006, 1).

Emmungil (2006, 2) eğitim hizmetlerinde teknoloji kullanımını şu nedenlerle açıklamaktadır:

-Toplum, okul, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki iş birliğini, bilgi teknolojileri araçlarını kullanarak geliştirmek,

-Öğrenme ortamlarını, eğitimsel yazılımlar, elektronik referanslar, uygulama yazılımları ve eğitsel oyunlarla desteklemek; böylece eğitimin kalitesini artırmak,

-Bilgi teknolojisi araçlarını her kademdeki öğrenme ortamlarıyla bütünleştirmek,

-Her öğrenciye eğitim hayatı boyunca her türlü gelişmiş bilgi teknolojisi araçlarına (bilgi kaynaklarına) ulaşma olanağı sağlamak,

-Doğru zamanda ve doğru yerde, doğru bilgi teknolojisi aracı kullanım yeteneğini bütün öğrencilere kazandırmak,

-Bilgi teknolojisi araçları ile bilgiye ulaşma, problem çözme, bilginin işlenmesi ve sunulması becerilerini bütün öğrencilere kazandırmak ve onlara günlük hayatta bilgi teknolojisi araçlarını nasıl kullanabileceklerini öğretmek,

-Öğrenciyi pasif öğrenme ortamlarından kurtararak kendi kendine aktif bir şekilde öğrenme yeteneği kazanmasını sağlamak,

-Öğrencilerin, interneti, çizim programlarını, kelime işlemcileri, elektronik tablolama ve sunum yazılımları gibi araçlar olarak kullanmalarını sağlamak,

> -Bilgisayar; öğretmenlerin, ders planlarını hazırlama, derslerini uygulama, ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirme, not verme, eğitsel materyallerini hazırlama ve kendilerini geliştirme amaçlı olarak kullanmalarını sağlamak,
>
> -Okul yöntemlerinin veri tabanları, kelime işlemci, sunum yazılımları vb. bilgi teknolojilerini kullanarak idari işlerin kolaylaştırılmasını ve daha etkin hale getirilmesini sağlamak,
>
> -İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin işlevlerinin bilgi teknolojisi desteğiyle yürütülmesi için bir yönetim bilgi sistemi kurmak.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim hizmetlerinde teknoloji kullanımı konusundaki tutumunu gösteren "Bilişim Teknolojileri Hizmetleri" konulu genelgesinde şu ifadeler yer almaktadır (MEB, 2006b, 1):

> … Bilişim Teknolojilerinin (BT) başta eğitim olmak üzere kamu hizmetlerinin tamamında etkin ve yaygın olarak kullanılması Bakanlığımızın öncelikleri arasında önemli bir yer tutmakta, e-Dönüşüm Türkiye Projesi, Hükümet Programları, ilgili diğer talimat ve düzenlemelere uygun olarak Bakanlığımızca BT'den daha etkin yararlanmaya yönelik proje ve çalışmalar sürdürülmektedir.
>
> … Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemi'nin (MEBBİS) içerdiği yazılımların tanınıp daha aktif kullanımı için tanıtım ve yeni kullanıcıların tanımlanması gibi çalışmalar yürütülmekte, birçok iş ve işlemin sadece elektronik ortamda gerçekleştirilmesine yönelik mevzuat değişikliklerini de içeren çalışmalar yapılmaktadır.

Sağlayacağı öngörülen işlevlerin ötesinde, teknolojiye gereğinden fazla anlam yüklemek, her türlü sorunun ve eşitsizliğin teknoloji sayesinde aşılabileceğini ummak insanı büyük bir yanılgıya düşürebilir. Örneğin, ciddi bir planlama yapılmaksızın teknolojinin eğitim hizmetlerinin geneline yayılması, katlanılması gereken altyapı ve yatırım maliyetlerinin artmasına yol açmakla birlikte, eğitim sisteminde hakim olan kaynak yetersizliği sorununun da büyümesine neden olabilir.

Okullarda bulunan bilişim teknolojisi sınıflarının halka açılması (MEB, 2007e, 1) uygulaması, bilişim teknolojilerini dezavantajlı grupların kullanımına açmayı hedeflemektedir. Buna rağmen Aksoy'un (2003, 19) da belirttiği gibi, ileri teknolojiler dezavantajlı gruplara hizmet edebilme potansiyeli taşıyor olmasına karşın, günümüzde daha çok avantajlı ve mevcut eğitim

olanaklarından en yüksek düzeyde yararlanmakta olan nüfus gruplarınca kullanılmaktadırlar.

Eğitim Hizmetlerinde Bütçeleme Sorunları

Eğitim düzeninin, hızla gelişen ekonominin nitelikli ve yüksek nitelikli insangücü gereksinmesini ve ulusun eğitim istemini tam olarak karşılaması isteniyorsa, yeni finansman olanakları aranmalıdır (Âdem, 1993, 183).

> Eğitim ve okul yöneticileri, artan parasal kaynak sorunları ve kaynak çeşitlenmesi ile birlikte okul ve eğitim bölgelerinde bütçe konularına daha çok eğilme gereği duymaktadır. Çünkü gerçekleştirilecek her eğitimsel etkinliğin parasal sonuçları bulunmaktadır. Bu bağlamda bütçenin özünü oluşturan amaç koyma ve gereksinimleri belirlemeden bütçenin hazırlanması ve değerlendirilmesine uzanan pek çok süreçte eğitim yöneticilerinden çeşitli çalışmalar yapmaları beklenmektedir (Kurul Tural, 2002, 290).

Bircan ve Sefunç'un (2003, 235) da belirttiği gibi, Türkiye'de eğitim etkinliklerinde bulunan okul ve diğer kurumların büyük bir kısmı devlet yönetimine bağlıdır. Özel sektör tarafından kurulan ve işletilen okul ve kurumlarda da eğitim, devletin gözetimi ve denetimi altında yürütülmektedir.

Türk Eğitim Sistemi'nde eğitim kurumları bütçe, personel ve programlarla ilgili kararlarını kendileri alamadıklarından dolayı, okul adına verilecek kararların ve yapılacak harcamaların birçoğu için okul yöneticilerinin üst mercilerden izin alması gerekmektedir. Bunun yanında, eğitim kurumları yasal yükümlülükleri gereği hazırladıkları bütçe önerilerini her yıl İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine sunmakta ve buradan harcama onayı almaktadırlar. Buradan yola çıkarak, Türkiye'deki devlet okullarının özerk olmadığı sonucuna varılabilir.

Okulların finansman açısından daha özerk hale gelmelerini sağlaması öngörülen (MEB, 2007d, 17) e-Bütçe ile ilgili olarak Eski Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Okul Liderliğinin Geliştirilmesi isimli konferansta yaptığı konuşmada şunları söylemiştir (Çelik, 09.04.2009):

> "… Biz bu konuda birçok reform yaptık arkadaşlar. 2005'ten itibaren her okulun özerk bütçesi var. 2009 itibariyle e-Bütçe uygulamasına geçiyoruz. Bu bütçeler tek başına bir okulu idare etmeye şüphesiz ki yeterli olan bütçeler değildir. Ama bu bir başlangıçtır ve bu yolda devam edeceğiz. "

Eğitim finansmanı sorunu son yıllarda giderek şiddetini artırmakta fakat merkezi yönetim bu sorunu çözmede başarılı olamamaktadır (Kurul Tural, 2002, 235).

Öyle ki, temizlik, güvenlik gibi hizmetlere Bakanlık tarafından ödenek aktarılmadığı için, eğitim kurumları bu hizmetleri kendi bütçelerinden karşılamak zorunda kalmaktadırlar. Okul yönetimleri, bir eğitim kurumu için hayati öneme sahip olan bu tür hizmetleri yerine getirmek için, okul-aile birlikleri aracılığıyla velilerden karne ve kayıt parası adı altında zorunlu bağışlar talep etme yoluna gidiyorlardı. 2007 yılı itibariyle Bakanlık tarafından yayınlanan bir genelge (MEB, 2007f, 1-2) ile velilerden zorla karne ve kayıt parası talep edilmesinin önü kesilmiş ve eğitim kurumları daha büyük bir kaynak sıkıntısı içine itilmiştir.

Eğitim kurumlarındaki kaynak sıkıntısına neden olarak hükümetleri gösteren Başaran (2006, 160) mevcut durumu şu ifadelerle tanımlamaktadır:

> "…Şimdiye kadar hükümetler, büyüyen eğitim sistemini merkezden yönetmek için, merkez örgütünü çekip çevrilemeyecek denli büyütmüş; pek çok yönü ile gelişme geriliği olan bir beden üzerine kocaman bir baş oturtmuştur."

Hal böyleyken, eğitimin yerinden yönetilmesi konusu sıkça dillendirilmekte; eğitim kurumlarının özerkliği fikri ağırlık kazanmaktadır.

Eğitimde madde kaynakları kadar parasal kaynakların da önemli olması, bu kaynakların azlığının eğitim sisteminin sunacağı hizmetin niteliğini düşürebileceği için, kaynakların yeterince ve zamanında sağlanması (Karakütük, 2003, 164); okulların finansal özerkliği boyutunda okul yöneticilerine daha fazla sorumluluk verilmesinde yarar görülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araç ve teknikleri ile verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarındaki e-Bütçe uygulamasına ilişkin uzman görüşlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde olup; araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır.

Tarama modelinde temel amaç, var olan durumu var olduğu biçimiyle betimlemektir (Karasar, 1998, 34). Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın kavramsal yapısını oluşturmak ve görüşme sorularını yönlendirmek amacı ile araştırmayla ilgili olduğu düşünülen mevcut kayıtlar, belgeler, dokümanlar ve istatistikler incelenmiştir.

Bu araştırmada e-Bütçe uygulaması hakkındaki bilgilere ulaşmak için Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, BNB Danışmanlık Şirketi çalışanları ve Bakanlığa bağlı ilk ve ortaöğretim kurumlarında görevli okul müdürü, müdür yardımcıları ve okul-aile birliği başkanları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, 234). Bahsi geçen kişilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, nitel araştırma tekniği kapsamına girmektedir.

Nitel araştırma tekniği, evrendeki belli bir parçanın kendisi ve çevresi ile ilişkisini açıkça ve ayrıntılı olarak görmeye olanak tanıyan bir araştırma tekniğidir.

Çalışma Grubu

Görüşme gibi nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı bilimsel çalışmalarda, çalışma grubu belirlemek konusunda çok sıkı kurallar bulunmamaktadır. Çalışma grubunun sayısı ne öğrenilmek istendiğine, çalışmanın amacına, neyin daha kullanışlı ve güvenilir olduğuna ve sahip olunan olanaklar içinde nelerin yapılabileceğine bağlı olarak değişebilmektedir (Türnüklü, 2000, 548).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarındaki e-Bütçe uygulamasına ilişkin uzman görüşlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken bu özellikler göz önünde bulundurulmuştur.

Veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla e-Bütçe projesinin farklı basamaklarında yer almış kişilerin yanı sıra, e-Bütçeyi okullarda uygulayacak olan okul müdürü, müdür yardımcıları ve okul-aile birliği başkanlarının seçilmesi uygun görülmüştür.

Görüşüne başvurulan okul müdürü, müdür yardımcıları ve okul-aile birliği başkanları belirlenirken, e-Bütçe hakkında bilgisi olanlar ve olmayanların seçilmesine özen gösterilmiştir. Seçilen bu kişiler Antalya ilinde ve e-Bütçe projesinin merkezi olan Ankara ilinde yer almaktadır.

Araştırma amaçlarının gerektirdiği görüşmeler, araştırmacı tarafından belirlenen on beş kişi ile gerçekleştirilmiştir. Kimlikleri anonim hale getirilen katılımcıların özelliklerine ilişkin ayrıntılı tablo (EK 2) eklerde yer almaktadır.

Katılımcılara ait bazı özellikler şöyledir:

- Katılımcıların 7'si kadın, 8'i erkektir.
- Katılımcıların yaş aralıkları 30 ile 60 arasındadır.

- Katılımcılardan
    - 1'i Hacettepe Üniversitesi'nde,
    - 1'i Ankara Üniversitesi'nde,
    - 1'i BNB Danışmanlık Şirketi'nde,
    - 5'i MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda,
    - 1'i MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nde,
    - 1'i İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde,
    - 5'i MEB'e bağlı okullarda görev yapmaktadır.

Araştırma sırasında görüşülen kişilerden oldukça yararlı bilgiler edinilmiştir. Bunun yanında, e-Bütçe projesinin her kademesinde bizzat bulunmalarından dolayı, araştırmada kullanılabilecek en etkin bilgiler K2 ve K6 ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. e-Bütçe ile ilgili eğitici eğitimlerine katılmış olması ve okul bütçeleri konusuna hakimiyetinden dolayı e-Bütçenin eğitim kurumlarında uygulanabilirliği ile ilgili birçok önemli bilgi de E6 ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

Veriler ve Toplanması

e-Bütçe, çok yeni bir proje olduğu için hakkında henüz yeterli yayın ve araştırma yapılmamıştır. Verilerin toplanmasında öncelikli olarak konuyla ilgili metinler, genelgeler, sunumlar, broşürler ve konuşmalar incelenmiştir. Elde edilen veriler, araştırmanın amaçlarına göre düzenlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan on beş kişi ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, yaklaşık bir buçuk ay gibi bir zaman aralığında gerçekleştirilmiştir. Gidilen görüşmelerin bazılarında katılımcıların izni alınarak ses kaydı yapılmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesi boyutunda bu görüşmelerden elde edilen sözlü ve yazılı veriler belirleyici olmuştur.

Esnek bir teknik olan yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme kılavuzunu hazırlar. Ancak, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik ya da alt sorularla

görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırılmasını sağlayabilir. Görüşme sırasında belli soruların yanıtları başka sorular içerisinde verilmişse bu soruları sormayabilir. Bu tür görüşme tekniği, sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000, 547).

Görüşmeye gidilmeden önce kişilere sorulmak üzere, e-Bütçe ile ilgili sorular (EK 3) hazırlanmıştır. Görüşme sırasında sorulacak soruların amaca yönelik olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle, sorular hazırlanırken Tez Danışmanı'nın görüşü alınmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler düzenlenirken ise Tez Danışmanı ve Tez Jüri Üyeleri Yard. Doç. Dr. Seçkin Özsoy ile Yard. Doç. Dr. Hakan Tüzün'ün önerileri dikkate alınmıştır.

İlgili kişilerden gerekli randevular alındıktan sonra, bu kişilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında kullanılan sorular önceden hazırlanmış ve eklerde de yer alan "e-Bütçeye İlişkin Görüşme Soruları" isimli form aracılığıyla yöneltilmiştir. Her ne kadar görüşmelerde bu soru formu kullanılmışsa da, görüşmeler yarı yapılandırılmış olduğu için elde edilen yanıtların tamamı bu form aracılığıyla alınmamıştır. Bu sebeple, görüşülen kişilere formda yer alan soruların tamamı sorulmamış; kişilerin uzmanlık alanlarına giren sorular belli bir sıra gözetilmeden, görüşmenin seyrine göre sorulmuştur. Bununla birlikte, görüşme yapılan kişilerden kişisel görüşleri alınmıştır.

Görüşme yöntemi, araştırma problemine ilişkin boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntem olup, zaman esnekliği, sistematik ve karşılaştırılabilir bilgiye ulaşma gibi birçok kolaylık sağlamaktadır.

Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Gidilen görüşmelerin bazılarında yapılan ses kayıtları, araştırmacı tarafından çözümlenmiştir. Çözümlenen kayıtlar 12 punto ve 1,5 satır aralığında olmak üzere yaklaşık on beş sayfalık bir metin elde edilmesini sağlamıştır.

Görüşmeler sırasında tutulan ayrıntılı notlar, yapılan görüşmelerin çözümlemeleri ve ilgili kişilerden elde edilen çeşitli veriler, metin çözümlemesi tekniği kullanılarak araştırma amaçlarına göre değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Yorumlar yapılmadan önce uzmanların ve tez danışmanının görüşüne başvurulmuştur. Daha sonra, araştırmanın ilgili bölümlerinde konuyla ilgili veriler sunulmuş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmaya ilişkin çeşitli bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

e-Bütçenin Milli Eğitim Bakanlığı'na, Diğer Kurumlara ve Bağış Sahiplerine Sağlayacağı Katkılara İlişkin Bulgular ve Yorum

Görüşüne başvurulan uzmanların e-Bütçenin sağlayacağı katkılara ilişkin görüşleri ışığında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- e-Bütçe ile Türkiye'deki eğitim gereksinimlerinin çözümlemeleri yapılabilecektir.
- e-Bütçe ile okulların, personelin ve öğrencilerin performans analizleri zamanında ve hızlı olarak yapılabilecektir.
- e-Bütçe ile Milli Eğitim Bakanlığı sistemindeki kaynaklardan öğrenci başına yapılan harcama rakamları doğru ve güncel olarak üretilebilecektir.
- e-Bütçe ile Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki araştırmacılara çözümlenebilir verilere ulaşma olanağı sağlanabilecektir.
- e-Bütçe ile Türkiye İstatistik Kurumu ve UNESCO-OECD-EUROSTAT (UOE) gibi uluslar arası kurumlara istatistiksel amaçlı veri aktarımı gerçekleştirilebilecektir.
- e-Bütçe ile eğitim kurumları daha şeffaf hale gelecektir.
- e-Bütçe ile Türkiye'de eğitime yapılan harcamalar tespit edilebilecektir.
- e-Bütçe ile Türkiye'de eğitimin finansmanı ve finansman kaynakları tespit edilebilecektir.

- e-Bütçe ile okulların finansman açısından daha özerk hale gelmeleri sağlanabilecektir.
- e-Bütçe ile okul yöneticilerinin zan altında kalmaları önlenebilecektir.
- e-Bütçe ile merkezi bütçeden ayrılan kaynakların, gereksinimi daha fazla olan okullara yönlendirilmesiyle eğitimde fırsat ve olanak eşitliği sağlanması öngörülmektedir.
- e-Bütçe ile öğrenci başına yapılan eğitim harcamaları tespit edilebilecektir.
- e-Bütçe ile paydaşların ilgili verilerinin sistem üzerinden alınabilmesi mümkün olabilecektir.
- e-Bütçenin kullanacağı ağ tabanlı sistem sayesinde işlem kolaylığı sağlanması hedeflenmektedir.
- e-Bütçe ile ilgili kamu kurumları, planlama amaçlı veriye güncel ve kaliteli olarak ulaşabileceklerdir.
- e-Bütçe ile bağış sahipleri katkılarının yerinde kullanılmasını izleme olanağına erişebileceklerdir.
- e-Bütçe ile bağış yapacak kişiler, katkılarını gereksinim sahibi okullara yönlendirebileceklerdir.

e-Bütçeyi okullarda uygulayacak olan okul müdürü, müdür yardımcıları ve okul-aile birliği başkanları ise konuya biraz daha temkinli yaklaşmaktadırlar. Genel kanının sistemin yararlı olabileceğine yönelik olmasına karşın, şu görüşler belirtilmiştir:

> K1: "… Okullara yapılan altyapı yatırımlarının kayıt altına alınmasının gereği yok. Zaten belediyeler ve askeriye gibi kurumlar, Milli Eğitim Bakanlığı ile gerekli anlaşmaları yapıyor ve her türlü hizmet kayıt altına alınıyor. Bu, sadece işimizi zorlaştırır."

K3: "… Defterler kalksa da yine hesap işleri yapılacak. Ancak bu sistem kullanıldığında işler eskiye oranla daha da yoğun hale gelecek."

K7: "… Kayıt dönemlerinde işler çok yoğun, bir de bununla mı uğraşalım? Bağışlar yapanlar paralarını bankaya yatırıp, bize makbuz getiriyorlar. Yani işlemler kayıt altında. Böyle olmasa yapılan denetimlerde ortaya çıkardı."

e-Bütçe ile ulusal ve uluslar arası kuruluşlara veri sağlanabilmesini değerlendiren E6 şunları söylemiştir:

"… OECD'ye veri sağlansın diye istatistikçilerin harcayacağı zaman da okulların üzerine kaldı. Bağışın yapıldığı yer okul müdürlüklerini ilgilendirmez. Kaldı ki, İlk amacı eğitim-öğretim olan eğitim kurumlarının bu tür gelir-gider işleriyle ağırlıklı olarak ilgilenmesi eğitimin niteliğini olumsuz etkiler."

2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor'da (MEB, 2007d, 17) da yer alan "e-Bütçe ile merkezi kaynakların daha çok ihtiyacı olan okullara yönlendirilmesiyle eğitimde fırsat ve olanak eşitliği sağlanacaktır." ifadesi ile ilgili düşünceleri sorulduğunda K7 şöyle cevap vermiştir:

"…Eğer biz çok çalışıp, okula gelir sağlıyoruz diye bizim kaynağımız kesilecekse, ben çalışmam. Bana göre, böyle bir sistem insanları çalışmaya değil; çalışmamaya teşvik eder."

Tüm olumsuz değerlendirmelere rağmen K2'nin bu konudaki görüşleri şu yöndedir:

"… Bağışların sorgulanabilir ve denetlenebilir olması hem diğer yurttaşları teşvik edecek, hem de kurumların güvenilirliğini artıracaktır."

Kısa bir süre içinde tamamen kullanıma açılacak olan sistem, aslında büyük bir dönüşümün habercisidir. Bu dönüşüm yalnızca elde edilecek istatistiksel verilerden ve bu verilerle Türkiye'nin OECD ortalamalarında hak ettiği yere gelecek olmasından ibaret değildir. Asıl dönüşüm zihniyetlerde olacaktır, olmalıdır. e-Bütçe ile gelen değişim yalnızca eğitim kurumlarını etkilemeyecektir. Aksine, insanları da kapsayacaktır. Önceleri, bağış sahipleri okullara verdikleri paranın nereye harcandığını takip etmek bir yere, parayı verdiklerini bile kanıtlamakta zorlanıyorlarken, e-Bütçe ile her türlü bilgiye erişme olanağına kavuşacaklardır.

e-Bütçe hedeflendiği gibi işlerse, önceden yaşanan olumsuzlukların bir daha tekrarlanmayacağı ve Türkiye'nin bu konuda, diğer ülkelerin bir adım önüne geçebileceği düşünülmektedir.

e-Bütçe ile eğitim harcamaları, eğitimin finansmanı ve birçok konuya ilişkin bilgiler hızla ve en az hata payı ile elde edilip, bunlara ilişkin gerçek istatistiksel veriler oluşturulması hedeflenmektedir. Sistemin internet üzerinden işlemesi, internet erişiminin bulunduğu her yerden veri girilmesini ve bu verilerin anında kayıt altına alınmasını sağlayacaktır. Yalnız unutulmaması gereken bir husus vardır. Sistemin gerçek anlamda başarılı olabilmesi, ancak sistemi kullanacak kişilerin de desteğiyle mümkün olacaktır. Bilindiği gibi, e-Bütçe birçok girdinin tanımlanmasına yarayan bir sistemdir. Fakat gerekli denetim mekanizmaları oluşturulmaz ise, kişilerin eski alışkanlıklarını sürdürüp girmeleri gerekenden farklı veriler girme olasılıkları artacaktır. Böyle olunca da sistem önemini yitirecek ve e-Bütçeden beklenen başarıya ulaşılmasına engel olacaktır.

Diğer taraftan bakılacak olursa, e-Bütçe gibi bir sistem herkesi çalışmaya ve katkı sağlamaya teşvik edebilir. Okul yöneticileri, gereksinimlerine göre kendi amaç ve hedeflerini belirleyecekleri için, tekdüze yönetim anlayışını terk edip, daha etkili çalışmak için çaba gösterebilir. Ayrıca, gösterecekleri performansın izlendiğini bilmek de okul yöneticileri için itici bir güç olacaktır. Aynı şekilde, yaptıkları bağışların gerçekten karşılığını bulduğunu gören yurttaşlar, tekrar bağış yapma konusunda istekli olacaklardır.

e-Bütçenin Maliyetine İlişkin Bulgular ve Yorum

e-Bütçe projesi, TÜBİTAK 1007 Programı tarafından finanse edilmiştir. 1007 Programının, kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilebilecek gereksinimlerinin karşılanmasına ya da sorunlarının çözümüne ilişkin projeleri desteklemeye yönelik bir program olduğundan önceki bölümlerde söz edilmişti.

K6: "e-Bütçe projesinin gerçekleştirilmesine olanak tanıyan 1007 Programı sayesinde, e-Bütçeden elde edilmesi beklenen önemli

> çıktıların yanı sıra, kamunun güvenilirliği, üniversitenin bilgi birikimi ve özel sektörün kıvraklığı bir araya getirilmiş ve dinamikleri farklı olan bu üç bileşenin bir arada çalışması sonucu güçlü bir yapı oluşturulmuştur."

Projenin toplam maliyetine yasal nedenlerden dolayı erişilememiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı Nurettin Konaklı, sistemin uygulamaya geçeceği 6 pilot ilden birisi olan Antalya'da ilk veri girişi için düzenlenen toplantıda, hedeflerinin kamu ve özel olmak üzere 46 bin okulun gelir-giderlerinin kayıt altına alınması olduğunu ve TÜBİTAK tarafından finanse edilen projenin maliyetinin 2,2 Milyon (Yeni) Türk Lirası olacağını ifade etmiştir (N. Konaklı, 2008, http://www.haberler.com/meb-bir-ogrencinin-yillik-maliyetini-cikaracak-haberi).

K6'nın ifade ettiğine göre,

> "… e-Bütçe projesine TÜBİTAK 1007 Programı tarafından aktarılan bütçe, Hacettepe Üniversitesi Aktüerya Bilimleri Bölümü ve BNB Danışmanlık Şirketi tarafından kullanılmıştır."

e-Bütçe projesi için harcanan 2,2 Milyon Liranın fazla olduğunu düşünen E6 şunları ifade etmiştir:

> "… Harcanan para hepimizin parası. Türkiye'de bu proje daha makul bir fiyatla yapılabilirdi. Ben okulumda buna çok yakın bir bilgisayar programı kullanıyorum. e-Bütçe bu programın biraz daha gelişmiş hali."

Maliyet ile ilgili bulgular ışığında gerek tamamlanma süresi, gerekse tamamlanması için harcanan yaklaşık 2,2 Milyon Türk Lirası dikkate alındığında, e-Bütçenin oldukça kapsamlı bir proje olduğu anlaşılmaktadır. Fakat eğitim harcamalarının kayıt altına alınacak olması, doğru bilgiye ve sağlıklı veriye en hızlı ve en kısa sürüde erişilebilmesi, diğer kamu kurumlarına veri sağlanacak olması ve performans değerlendirmesine olanak tanınması gibi katma değerler sağlayacak olan e-Bütçe, gerekli denetim mekanizmaları ve uygulama ilkeleri belirlendiği takdirde, harcanan paranın karşılığını kısa sürede verecektir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın, e-Dönüşüm Projesi çerçevesinde 2007-2009 yılları arasında yapmayı hedeflediği projelerin etüt ve proje maliyetlerinin 50 Milyon (Yeni) Türk Lirası (DPT, 2008, 5) olduğu göz önünde bulundurulduğunda, TÜBİTAK tarafından finanse

edilen e-Bütçenin kapsamı ve getireceği yararlar bakımından, bu projeye harcanan paranın makul düzeyde olduğu söylenebilir.

e-Bütçenin Eğitim Kurumlarında Uygulanabilirliğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Geçmişten günümüze bakıldığında pek çok yeniliğin insan yaşamına girdiği, ilk zamanlarda direnç gösterilse de bu yeniliklerin zamanla özümsendiği görülmektedir. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Eskişehir illerinde pilot olarak gerçekleştirilen e-Kayıt uygulaması, yakın tarihte yaşanan bir örnektir. Velilere, çocuklarını ikametlerinin yakınındaki okullara kayıt yaptırma ve kayıt işlemlerinde kolaylık sağlama gibi kolaylıklar getirmesi beklenen bu uygulama, tamamen internet üzerinden işlemektedir. e-Kayıt uygulaması, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı itibariyle tüm Türkiye'de kullanılır hale gelmiştir. e-Kayıt sistemi ile birlikte bağış adı altında kayıt parası toplamaya son verilirken; kayıt bölgesi dışındaki bir okula gitmek veya çalışan anne babaların işyerlerine yakın bir okula kayıt yaptırmak (MEB, 2009f, 2) gibi çeşitli isteklerin de önüne geçilmesi umulmaktadır.

e-Bütçe hakkında görüşüne başvurulan uzmanların tamamı, bu uygulamanın başarıya ulaşabileceğini ve eğitim kurumlarında uygulanabilir olduğunu ifade etmişlerdir.

e-Bütçe uygulamasına direnç gösteren okul yöneticilerinin görüşleri şöyledir:

> E5: "… Program tanıtımını yaptılar ama daha sonra bir gelişme olmadı. En büyük sıkıntı, e-Okul'a geçilmesiyle bu sistem üzerinden sürekli veri girişi yapılması gerekmesi. Veri girişi yapacak personel eksikliği var. İnternette işler kolaylaşacağına daha da güçleşti."
>
> E6: "…Bu projeyi yapanların, bu projenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine inançlarının tam olduğu kanaati, ben dahil eğitimlere katılanların yaklaşık % 70'inde oluşmadı."
>
> K7: "… Ben 15 senedir okul-aile birliği başkanlığı yapıyorum. Bana göre gerekli altyapı tamamen oluşturulmadan, tepeden inme uygulamalarla bu iş yürümez. Yönetmeliğe göre bu iş okul-aile birliğinin üzerindedir. Müdür sadece denetleme görevini yürütüyor çünkü, yapması gereken birçok farklı görevi var. Okul-aile birliği

> üyelerinin bilgi ve eğitim düzeyleri bu sistemi kullanmaya elverişli olmayabilir. Böyle olunca gelir-giderleri nasıl kayıt altına alabiliriz? Kayıt zamanları zaten işimiz yoğunlaşıyor; bir de bilgisayar başında bu işlerle uğraşırsak hiçbir şekilde başarılı olamayız. Okul müdürlükleri kayıt yapmadıklarından dolayı, kayıtla okul-aile birlikleri ilgileniyor. Okulun tüm gelir giderleri okul-aile birliklerine bağlı olduğu için ve bu sistemin altyapısı oluşturulmadığı için başarılı olacağını düşünmüyorum."

Sistemin başarılı olabileceğini fakat bunun için yapılması gerekenler olduğunu belirten K3 ve E6'nın görüşleri şöyledir:

> K3: "…e-Okul başarılı olduğuna göre e-Bütçede başarılı olur. Yalnız bu işi müdür yardımcılarının başına yıkmazlarsa başarılı olur. Çünkü müdür yardımcıları haftada 6 saat derse giriyor, idari görevleri var, taşınır mal modülünü ve e-Okul, e-Burs, İLSİS gibi her türlü bilgisayar işlerini yapıyorlar. Bütün yazışmalara da cevap veriyorlar. Bunu yapacaklarsa okulların müdür yardımcısı kadrosunu artırsınlar."

> E6: "… Şimdiye kadar Bakanlığın koyduğu hangi sistem uygulamadan kaldırıldı? Hakkıyla kullanılır mı, orasını zaman gösterir. Bana göre sistem işler ama bunun için yeterli kadro yok. Veri hazırlayan kadro yok mesela. E-Bütçenin uygulanabilmesi için, bilgi işlem büroları kurulmalı ve buralarda bilgi işlemden sorumlu kişiler çalışmalı. Okul-aile birliğinin görevi maddi manevi yönden okul idaresine yardımcı olmak. Bu işi böyle yapmak, okul-aile birliğine bakan müdür yardımcılarını bilgisayar başına çakmak demek. Görüyorsunuz, sizinle konuşurken bile birçok işle ilgilenmek zorunda kalıyorum."

e-Kayıt uygulamasında olduğu gibi, e-Bütçe de hemen benimsenmeyebilir. Fakat e-Bütçenin getirmesi öngörülen hız, şeffaflık, denetlenebilirlik ve sağlıklı veri sağlama gibi yenilikler, kısa zaman içerisinde bu sistemin kolaylıkla işler hale gelmesine yardımcı olacaktır. İlk zamanlarda elbette aksaklıklar veya hatalar olacaktır ama elektronik ortamın sağladığı kolaylıklarla bunların üstesinden gelineceği düşünülmektedir.

e-Bütçenin eğitim kurumlarında uygulanabilir olması için önemli olduğuna inanılan hususlardan biri, uygulamaya yönelik pratik ilkelerin nasıl belirleneceği ve verilerin kimler tarafından girileceğidir. Sisteme veri girişini gerçekleştirecek olan kişilerin uyması gereken ilkeler doğru olarak belirlenirse ve veri girişi için ek personel sağlanırsa, e-Bütçenin sorunsuz çalışacağı ve işlevsel olacağı düşünülmektedir. Aksi takdirde, e-Bütçe, Türkiye'nin tüm

eğitim kurumlarını kapsayan, fakat doğru kullanılmadığı için işlevselliği olmayan bir sistem olarak kalacaktır.

e-Bütçenin Etkililiğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye'de genel bütçeden eğitime ayrılan kaynaklar il özel idareleri tarafından dağıtılmaktadır. K6'dan alınan bilgiye göre, il özel idarelerinin bu kaynakları neye göre aktardığı hakkında hiçbir somut bilgi bulunmamaktadır.

Ayrıca, öğrenci başına yapılan eğitim harcaması da tam olarak bilinemediği için, bu hesaplama yapılırken MEB'in bütçesi, öğrenci sayısına bölünmekte ve tahmini bir sonuç elde edilmektedir (N. Konaklı, 2008).

Okullara ve öğrencilere MEB'in dışında belediyeler, özel idareler, gönüllü kişiler, özel şirketler tarafından yapılan ayni ve nakdi yardımlar, yeni bilgi sistemi ile tamamen kayıt altına alınabilecektir. Aynı şekilde okulların da malzeme, kırtasiye, çevre düzenlemesi gibi tüm giderleri kayda girecek ve böylece Türkiye'de öğrenci başına bir yılda yapılan tüm eğitim harcamaları ortaya konabilecektir.

Hal böyleyken, e-Bütçe hakkında görüşüne başvurulan kişilerin büyük kısmı bu sistemin etkili olacağını; eskisinin aksine, artık geçerli ve güvenilir bilgi üretileceğini belirtmiştir.

Doğru ve güvenilir bilgiler elde edilecek olmasına karşın, e-Bütçeyi okullarda uygulayacak olanların bu uygulamanın etkililiği hakkında bazı olumsuz görüşleri bulunmaktadır:

> E5: "… Bu iş müdürlere zaman kaybettiriyor. İstatistiksel verileri sağlamak bizim işimiz değil. İş yükünü artıran bir uygulama. Bağış yapılıyorsa bizim için kimin yaptığı önemli değil."
>
> E6: "… Defterler kalkınca; bugün internet bağlantısı yok, bağışınızı yarın alalım diyemeyiz."
>
> K7: "… Herkes bilgisayar bilecek diye bir kural yok. Kaldı ki, benim gibilerin bu sistemi öğrenmesi çok uzun zaman alır. Her ne kadar sistemi müdürler veya müdür yardımcıları kullanacak gibi görünse de, işin aslı öyle olmuyor. Bu kişiler zaten aynı anda birçok işe koşuyor, bir de böyle sürekli bilgisayar başında oturmayı gerektiren bir işi yapabilmeleri bana pek mantıklı gelmiyor."

Ağ tabanlı bir sistem olan e-Bütçe ile, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla da yakın temas halinde bulunulabilecek; gereksinim duyulan bilgi alış-verişi çok kısa bir sürede gerçekleştirilebilecektir. Bu sayede bir kurumun elde ettiği veri için diğer kurumların zaman, emek ve para harcamalarına gerek kalmayacak ve kaynak israfının önüne geçilecektir.

e-Bütçenin Performansa Dayalı Bütçeleme Sistemi İle İlişkisine İlişkin Bulgular ve Yorum

K6'dan edinilen bilgiye göre, e-Bütçe hazırlanırken 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun getirdiği yenilikler göz önünde bulundurulmuş ve e-Bütçe bu Kanun ile ilişkilendirilmiştir.

5018 sayılı Kanun ile kurum ve kuruluşlar, bütçe sürecinde stratejik plana dayalı, öngörülebilir, şeffaf, hesap verilebilir, performansı ölçülebilir ve faaliyetleri raporlanabilir bir bütçeleme gibi yeni kavramlarla tanışmışlardır (Türk ve Ünsal, 2007, 6).

K2'ye göre, e-Bütçe sistemi oluşturulurken OECD'ye, TÜİK'e ve birçok veritabanına sağlıklı, güncel ve hızlı veri akışını sağlamak; 5018 sayılı Kanun gereği hesap verebilir, şeffaf ve verimli kurumlar yaratmak; kaynak sıkıntısı çeken okullar tespit edilerek MEB genel bütçesinden fırsat ve olanak eşitliği gözetilerek kaynak aktarımını sağlamak ve güvenilir bir sistem ile yurttaşların nakdi ve ayni bağışlarla eğitimin finansmanına katkıda bulunmalarını teşvik etmek gibi unsurlar gözetilmiştir.

K6'nın belirttiğine göre:

> "… Hesap verebilirliğin, şeffaflığın ve performans yönetiminin sağlanacağı e-Bütçe ile okul müdürlerinden kendi eğitim kurumlarının stratejik planı yerine geçecek olan tahmini bütçeleri hazırlamaları ve belirtilen tarihten önce bağlı bulundukları İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine onaylatmaları beklenmektedir. Aksi takdirde, sistemleri açılmayacağı için harcama yapmalarına izin verilmeyecektir. Hazırlanacak tahmini bütçeler ile okul müdürleri kendi stratejilerini belirleyip bu yönde hareket edeceklerdir. Yıl sonunda, hedeflenenler ile gerçekleştirilenler karşılaştırılıp okulun ve doğal olarak okul müdürünün performansı ortaya konacaktır."

Bu konuya kendi penceresinden bakan E6'nın görüşleri şöyledir:

> "… Tahmini bütçe yapılmalı ama ya ben beklediğim geliri elde edemezsen ne olacak? O zaman devlet bu parayı bana verecek mi? Tahmini bütçeyi ilçeye onaylatırız ama endişe ettiğimiz nokta, benim paramdan ilçeye ne? Ben okulum için çalışıyorum. Diğer yerlerdeki az çalışan okul müdürü için çalışmıyorum. Benim okulum iyi para kazanıyor diye neden bana ayrılan kaynak kesilsin? Diğer okullarda bizim gibi çalışıp gelir elde etsinler. Bana ayrılacak kaynak niye başka insana gitsin."

K2 ve K6'dan edinilen bilgilere göre e-Bütçe, ileri bir tarihte devreye girecek olan e-Performans Bütçe'ye veri sağlayacak; e-Bütçenin çıktıları, e-Performans Bütçe'nin girdileri olacaktır.

Etkili politika oluşturmanın temelinde doğru verilere sahip olmak ve gerçekçi hedefler belirlemek yatmaktadır. e-Bütçe açısından bakıldığında, böyle bir projeye yıllardır gereksinim olduğu görülmektedir. Getireceği yeniliklerden ve sağlayacağı yararlardan araştırmada sıklıkla bahsedilen e-Bütçe, bu bağlamda Türkiye'de etkili eğitim politikalarının oluşturulmasında önemli bir rol oynaması beklenmektedir.

e-Bütçenin Uygulanmaya Başlamasına İlişkin Bulgular ve Yorum

2007 yılının Ocak ayında başlanan ve 2009 yılının Haziran ayında tamamlanan proje sonucu oluşturulan e-Bütçe sistemi, şuan kullanıma hazır haldedir (K2 ve K6).

e-Bütçenin ilk kez 2009-2010 eğitim-öğretim yılında uygulanması hedeflenmektedir. Ancak, sistem ilk kez kullanılacağı için kesin bir uygulama formülü belirlenmemiştir. Bu sebeple konu hakkındaki görüşler ve seçenekler birbirinden farklılık göstermektedir. Seçeneklerden ilki, e-Bütçe ile okul-aile birliği defterlerinin birlikte kullanılması ve böylece e-Bütçenin güvenirliğinin sınanmasıdır (K2). Diğer seçenek, e-Bütçenin kullanılması ama bunun yanında, geçmiş yıllara ait okul gelirlerdeki değişimlerin incelenmesidir (K2). Son seçenek ise, sadece e-Bütçenin kullanılmasıdır (K6).

K2 ve K6'nın belirttiğine göre, e-Bütçenin yeni bir uygulama olmasından dolayı, kullanıcıların sisteme alışana kadar bazı hatalar yapabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden 2009-2010 eğitim öğretim yılı itibariyle ilk 6 ay alışma ve deneme dönemi olarak kabul edilip, girilen kayıtlar

OECD'ye ve diğer veritabanlarına gönderilmeyecektir. Sadece sistemin doğru ve eksiksiz kullanılması sağlanacaktır. Fakat yine de 81 ilde kayıtların girilmeye başlanması ile birlikte birçok verinin ortaya çıkacağı düşünülmektedir (N. Konaklı, 2008).

Sistemi kullanma yetkisi olan kişiler, yalnızca kendi modülleri üzerinden işlem yapabileceklerdir. Bu konuda, okulların ve okul-aile birliklerinin tüm yetkileri okul müdürlerine verilecektir (K2 ve K6).

e-Bütçe ile oluşturulması hedeflenen şeffaf gelir-gider kayıt sistemi sayesinde, bağış sahipleri yaptıkları bağış karşılığında sistemden bastırılan bir makbuz alacaklardır. Alınan makbuzun üzerinde sistem tarafından atanan bir numara bulunacaktır. Bağış sahipleri internet üzerinden e-Bütçe Ana Kapısına (Portal) girerek orada yer alan "Bağış Sorgula" kısmına makbuzdaki numarayı girecekler ve bağışlarının nerelere harcandığını görebileceklerdir (K6).

Daha önce defterleri denetleyen ilköğretim müfettişleri, bu defterlerin kalkmasının ardından e-Bütçenin denetimini gerçekleştireceklerdir. Bunun için müfettişlere de e-Bütçe hakkında eğitim verilmesi planlanmaktadır (K2 ve K6).

Bunların ötesinde, e-Bütçe hakkında görüşüne başvurulan okul müdürü, okul müdür yardımcısı ve okul-aile birliği başkanlarının bazıları (K1 ve K3) 2009-2010 eğitim-öğretim yılı itibariyle kullanıma açılacak olan e-Bütçe uygulamasından haberdar olmadıklarını ve araştırmacı tarafından aktarılan bilgilerle bir şeyler öğrendiklerini, bazıları (E5, E6 ve K7) da sadece eğitici eğitimlerinin verildiğini ve daha sonra hiçbir gelişmenin olmadığını ifade etmektedir.

e-Bütçe'nin Antalya ili eğiticilerinden olan E6, katıldığı eğitimlerde Mayıs 2009 tarihine kadar okul-aile birliği yönetmeliğinin değişeceğinin ve Milli Eğitim Bakanlığı internet sitesi üzerinde e-Bütçe ile ilgili bir bölümün açılacağının söylendiğini, fakat neredeyse Eylül ayına gelinmesine rağmen halihazırda okul-aile birliği yönetmeliğinde hiçbir değişikliğin olmadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte, e-Bütçe ile ilgili internet sayfasının açıldığına

dair kendisinin bilgilendirilmediğini, bu bilgiyi araştırmacıdan öğrendiğini vurgulamaktadır. E6 ayrıca, henüz kendisinin bile yeterli bilgiye sahip olmadığını; bu şekilde vereceği hizmet içi eğitimlerin ne kadar etkili olacağını bilemediğini dile getirmiştir.

Genel Yorum

Araştırmadaki bulgular göz önünde bulundurulduğunda, e-Bütçenin Türk Eğitim Sistemi için bir kazanç olduğu söylenebilir. Yıllardır süregelen hantal ve bürokratik işleyiş, küresel dünya düzeninin de etkisiyle, adeta yıkılıp baştan inşa edilmektedir. İnsan yaşantısının hemen her alanında bir şekilde yer alan bilgi ve iletişim teknolojileri, belki de en çok gereksinim duyulan alanda işe koşulmaktadır.

Günümüz kamu yönetimi anlayışının yükselen değerleri olan saydamlık, açıklık, katılımcılık, hesap verebilirlik, kamu kaynaklarının kullanımında etkinlik ve verimlilik gibi unsurların e-Bütçe ile sağlanabileceği düşünülmektedir. Yalnız, geçmiş yıllardan beri süregelen pek çok aksaklığın olduğu ve bunların da bu proje ile gün yüzüne çıktığı bir gerçektir. Bir ülkenin eğitiminden sorumlu olan Bakanlığın bu kadar aksak işleyen bir sisteme bunca zamandır müdahale etmemesi düşündürücüdür. Türkiye'de teknoloji kullanımı konusunda en önde giden bakanlıklardan biri olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda hayli geç kaldığı görülmektedir. Teknolojiyi bu kadar yoğun kullanıp, doğru veri sağlama açısından bu kadar geride kalmanın sebebi de fazlaca merak uyandırmaktadır.

Tüm aksaklıkların ötesinde, Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olduğu bir ülkede eğitim politikalarının tahmini rakamlar göz önünde bulundurularak oluşturulduğunu (N. Konaklı, 2008) bilmek kaygı vericidir.

Eğitimin finansmanında önemli bir paya sahip olan hane halkları, katkılarının nerelerde kullanıldığına dair herhangi bir bilgilendirmenin olmadığı zamanlarda bile eğitime destek olmaktan geri durmamışlardır (Çelik, 24.01.2007). Eğitim kurumlarında e-Bütçenin kullanılması ile birlikte, bağış sahipleri yaptıkları her türlü katkının takipçisi olabileceklerdir. e-Bütçe ile katkı sahiplerine sunulan hizmet aslında sahip olunan bir hakkın gecikmiş

teslimi olarak ifade edilebilir. Burada bir noktanın üzerinde önemle durmakta yarar görülmektedir. 2008 yılında yapılan Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın sonuçlarına göre (TÜİK, 2009a, 1), hanelerin sadece % 30'u internet erişimine sahip ve hane halkı bireylerinin bilgisayar kullanım oranı % 40,1; internet kullanım oranı ise % 38,1 düzeyindedir. Hane halklarının internete erişim oranları ile bilgisayar ve internet kullanım oranları bu düzeydeyken, bağış sahiplerinin yaptıkları yardımları nasıl ve nerede denetleyebilecekleri büyük bir soru işaretidir.

e-Bütçenin ortaya çıkışına zemin hazırlayan sebeplerden birisi olan şeffaflık, yurttaşların eğitime katkı yapmaya teşvik edilmesi için bir araç olarak görülmektedir (MEB, 2009a, 3). Devletin, kaynak yetersizliklerini öne sürüp (MEB, 2009c, 30), çeşitli nedenlerle bağışların ve katkıların artırılmasına dönük hedefler belirlemesi, eğitimin finansmanından kısmi olarak çekilmesi (Keskin, 2003, 3) anlamını taşımaktadır. Sosyal devlet anlayışı ile örtüşmeyen bu tür uygulamalar, eğitimin kamusal niteliği ve kamu fonlarıyla herkese "parasız" sunulabilmesinin olanaklı olduğu fikrinin zihinlerden tümüyle çıkmasına neden olmaktadır (Ünal, 2002, 132).

BÖLÜM 5

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Araştırmanın sonuçlarına ilişkin başlıklar aşağıda yer almaktadır.

e-Bütçenin Gereksinimleri Karşılamasına İlişkin Sonuçlar

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve özellikle internetin yaygınlaşması beraberinde bilginin üretilmesi, depolanması, işlenmesi, iletilmesi, birleştirilmesi ve kullanımında yeni olanaklar sağlamaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kamu kurum ve kuruluşları bilgi ve iletişim teknolojilerinden giderek daha fazla yararlanarak, karar destek sistemlerini güçlendirmek, iş akışlarını hızlandırmak, etkinliklerini arttırmak ve harcamalarında tasarruf sağlayabilmek için çeşitli proje ve uygulamalar geliştirmektedir.

Görüşüne başvurulan uzmanların tümü, e-Bütçenin mevcut aksaklıkların giderilmesi için gerekli olduğunu vurgularken; görüşüne başvurulan okul yöneticilerinin ve okul-aile birliği başkanlarının tamamına yakını e-Bütçenin şu haliyle kendileri için iş yükünü artıracak bir uygulama olduğunu ve gereksinimleri karşılamak boyutunda belli koşullar iyileştirilmedikçe başarıya ulaşmasının zor olacağını ifade etmektedirler.

Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı e-Bütçe projesi, sözü edilen amaçları gerçekleştirmenin yanı sıra, eğitim kurumlarının hız, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olmakla birlikte, başta okul yöneticilerinin ve okul-aile birliklerinin bu sistemin işleyişine ilişkin bazı çekinceleri bulunmaktadır.

e-Bütçenin Etkililiğine İlişkin Sonuçlar

Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin paralelinde, toplumun daha etkili ve kaliteli hizmet beklentisi içine girmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının bu talepleri karşılamada yetersiz kalmasına; kamu hizmetlerinin yurttaşların gözünde yavaş, kaliteden uzak, paralı ve ulaşılması zor olarak görülmesine neden olmaktadır. Toplum tarafından devlete yüklenen yeni görevler, kamuya ayrılan kaynakların yetersiz kalmasına yol açmakta ve kamu yönetimini değişime ayak uydurmaya itmektedir. Bunlara ek olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimin her yönüyle toplumsal yaşama girmesi ve küresel ekonomik kriz sonucu mali sistemlerde yaşanan daralmalar, kamu yönetiminin bu değişime ayak uydurmasını zorunlu kılmaktadır.

Uzmanların büyük bölümü e-Bütçenin etkili olabileceğini vurgularken; bir bölümü kullanıma ilişkin bazı temel ilkelerin doğru olarak belirlenebilmesi halinde bu sistemin etkili olabileceğini belirtmektedirler. Eğitim kurumları açısından bakıldığında ise, görüşü alınanların tamamına yakını e-Bütçe uygulamasının halihazırdaki iş yüklerini artıracağını ve kendilerinin e-Bütçe ile ilgilenebilmeleri için yeterince boş vakitlerinin olmadığını belirterek, bu işi idare edebilmek için yeni personele gereksinim olduğunun altını çizmektedirler.

e-Bütçe ile, toplam eğitim harcamaları konusunda güncel ve hızlı bilgiye ulaşılması, elde edilen bilgilerin diğer kurum ve kuruluşlarla paylaşılabilmesi veya gereksinim duyulan bilgilerin buralardan sağlanarak kırtasiyecilik gerektiren uygulamaların azaltılması, kaynak tasarrufu, etkinlik, yurttaşa sunulan hizmet kalitesindeki artışlar sonucunda hem Bakanlık düzeyinde, hem de toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar elde edilmesi beklenmektedir.

Eğitim kurumlarındaki mevcut iş yükü sorununun e-Bütçe hakkında eğitimli olan yeni personelin yardımıyla giderilmesi durumunda, e-Bütçenin gereksinimleri karşılayabileceği düşünülmektedir.

e-Bütçenin Performansa Dayalı Bütçe İle İlişkisine İlişkin Sonuçlar

Kamu mali reformu kapsamında hazırlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile mali disiplin, hesap verebilirlik ve mali şeffaflık hedeflenerek kamu kaynaklarının etkili, verimli ve tutumlu kullanılmasını sağlamak üzere Türkiye'de stratejik planlamaya ve performans esaslı performans esaslı bütçelemeye geçilmiştir.

e-Bütçe sistemi oluşturulurken bu Kanun göz önünde bulundurularak kaynak tasarrufunun sağlanacağı, gelir-giderlerin izlenebileceği, kaynakların gereksinimler doğrultusunda tahsis edileceği ve yöneticilerin vizyonlarını ortaya koymayı amaçlayan tahmini bütçelerin oluşturulacağı performans esaslı bir yapı meydana getirilmiştir.

e-Bütçe ile eğitim kurumlarının ve yöneticilerinin etkin stratejiler belirlemeleri sağlanabilecek ve performans denetimi için gerekli bilgi altyapısı oluşturulabilecektir.

e-Bütçeden Önceki Duruma İlişkin Sonuçlar

Elektronik sistemlerle gelen değişim, kamu kurumlarının iş süreçlerine de yansımaktadır. Genellikle yavaş işleyen, hantal ve bürokratik yapılar olarak nitelendirilen kamu kurumları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımıyla etkin yapılara dönüşmektedir. Böylelikle yurttaşa ve diğer kuruluşlara daha kaliteli bilgi ve hizmet sunulmakta; zamandan, emekten ve maliyetlerden tasarruf sağlanmaktadır.

e-Bütçeden önce işlemler genellikle defterler üzerinden yürütüldüğü ve bu sebeple hesap verilebilir bir zemin oluşturulamadığı için gerek veliler, gerekse kamuoyu nezdinde eğitim kurumlarına ve yöneticilerine karşı güvensiz ve önyargılı yaklaşılmaktadır. Eğitim kurumlarında çeşitli sebeplerle toplanan paralar nedeniyle okul yönetimi ve okul yöneticileri zan altında kalmaktadır.

e-Bütçe ile gelir-giderlerin anında kayıt altına alınması ve etkin denetlenebilmesi, yöneticilerin belli ilke ve kurallar göre çalışmalarını sağlayacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı eğitim harcamalarına ilişkin sağlıklı veri elde edilemediği için gerçek istatistiksel veri oluşturulamamaktadır. Bu sebeple tahmini rakamlar kullanmaktadır. Bakanlık doğru veriye ulaşılamadığı için Türkiye uluslar arası eğitim harcamaları istatistiklerinde son sıralarda veya ortalamaların altında yer almaktadır.

e-Bütçeden önceki durum gerçekten içler acısıdır. Pek çok alanda dünyayla paralel bir gelişim sergileyen Türkiye, eğitim ve eğitim istatistikleri konusunda sınıfta kalmıştır.

e-Bütçe ile Ulaşılmak İstenen Hedeflere İlişkin Sonuçlar

e-Bütçe ile öncelikli olarak doğru ve güncel bilgiler elde edilmesi ve bu bilgilerle gereksinim duyulan istatistiksel verilerin oluşturulması hedeflenmektedir.

Veri girişleri doğru yapıldığı takdirde, eğitime yapılan tüm katkılar kayıt altına alınarak gerçek eğitim harcamalarına ilişkin bilgiler elde edilebilecek ve gerçekçi istatistikler oluşturulabilecektir.

Sağlanması öngörülen şeffaflık ortamıyla, kamu kurumlarının yurttaş gözündeki değeri artacak ve hane halkları yeniden bağış yapma konusunda isteklenecektir.

e-Bütçenin Eğitim Kurumlarında Uygulanabilirliğine İlişkin Sonuçlar

Bilişim teknolojileriyle ilgili projelerden umulan yaraların sağlanmasının, kullanıcıların ilgi ve kullanımıyla yakından ilişkili olduğu açıktır.

e-Bütçenin eğitim kurumlarında uygulanabilir olması için yazılımsal üstünlüklerin ötesinde, sisteme ilişkin uygulama ilkelerinin ve denetim mekanizmalarının oluşturulması, başarıya ulaşılmasını sağlayacaktır. Bunun yanında, sistemin etkin olarak kullanılabilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarındaki yerleşik iş yapma kültürünün değişmesi ve kişilerin bilinç düzeylerinin gelişmesi gerekmektedir.

Öneriler

Araştırmanın önerileri, uygulamaya yönelik ve araştırmacılara yönelik olarak iki ayrı başlık halinde ortaya konmaktadır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

e-Bütçe şu an kullanımda olmadığı ve hakkındaki bilgilere erişim sınırlandırıldığı için, e-Bütçenin sistematiği ile ilgili bilgiler yasal nedenlerden dolayı ulaşılabilir durumda değildir. Araştırmacı tarafından ortaya konan önerilerin halihazırda e-Bütçenin sahip olduğu özellikleri kapsama ihtimali bulunmaktadır. e-Bütçe hakkında yapılan araştırmalara getirilen sınırlandırmalar sebebiyle, önerilerin en genel haliyle sıralanması uygun görülmüştür.

1. Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olduğu ve eğitime ayrılacak kaynak konusunda sıkıntı yaşanan bir ülkede, e-Bütçe gibi bir uygulamanın mutlaka hayata geçirilmesi gerekmektedir. e-Bütçenin başarıya ulaşması için üzerinde durulması gereken konu sistemin yazılımsal boyutu değildir. Sistemin başarıya ulaşması ve işlevsel olması adına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından e-Bütçenin uygulama ve denetleme ilkelerine ilişkin bir yönetmelik veya genelge yayınlanmalıdır. Bu yönetmelik ile sistemin nasıl kullanılacağına dair akıllarda soru işareti bırakılmamalıdır.

2. Bir sistem ne kadar iyi uygulanırsa uygulansın, sistemi kullanan insanlar mutlaka bazı hatalar yapacaklardır. Bilerek veya bilmeyerek yapılan bu hatalar, gerekli denetim mekanizmaları oluşturulmamışsa zamanla çok büyük sıkıntılara yol açabilir. Bu bağlamda, e-Bütçenin denetimini yapmak üzere daha önce okul defterlerini de inceleyen ilköğretim müfettişlerinden oluşan özel bir birim kurulmalı; bu birimdeki müfettişlere e-Bütçe ile ilgili kapsamlı bir eğitim verilmeli ve daha sonra denetim yapmaları sağlanmalıdır. Bu müfettişler okullara gittiklerinde hem denetim yapmalı, hem de e-Bütçe konusunda okul müdürlerine yol göstermelidir.

3. Türkiye'de bilgisayar ve internet kullanımı gün geçtikçe artmasına karşın, bu teknolojilere erişim olanağı olmayanlar çoğunluktadır. Eşit erişim hakkı çerçevesinde; bilgi ve hizmetlere toplumun her bireyinin erişebileceği bir yapı kurulmalıdır. Ayrıca engelli ve dezavantajlı kişilerin de kolay kullanabileceği farklı sistem arayüzleri oluşturulmalıdır.

4. Eğitimin finansmanında ciddi pay sahibi olan hane halklarının, yaptıkları bağışların kullanımı konusunda duyarlı olmaları gerekmektedir. Bağış yapan yurttaşlar haklarını sonuna kadar aramalı, yaptıkları bağış karşılığı aldıkları makbuzlardaki bilgileri kontrol etmeli ve herhangi bir yanlışlık anında hemen düzeltilmesini talep etmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı da bağışların denetimi konusunda gerekli bilgilendirmeleri yapmalıdır.

5. Milli Eğitim Bakanlığı, tamamen elektronik sistemlere geçiş için yeni politikalar belirlemelidir. Kurum içi yazışmalarda ve ana iletişim aracı olarak internet kullanımına geçilmeli, internetin getirdiği hız ve düşük maliyet yararları sonuna kadar kullanılmalıdır. Bu amaçla, kurum içi ve kurumlar arası bilgi paylaşımının esas alınması ve iş süreçlerinin bu anlayışla yeniden tasarlanması gerekmektedir.

6. e-Bütçenin güvenlik boyutu dikkate alındığında, elektronik ortamlar üzerinden sunulan hizmetlerin başarılı olabilmesi için yeterli güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir. Buradan hareketle, sistemde hiçbir açık kapının bulunmamasına özen gösterilmelidir.

7. Kişisel verilerin korunması da önemli bir husustur. Herhangi bir nedenle kişisel bilgileri alınan yurttaşların, bilgilerinin herhangi bir yerde kendi izinleri olmaksızın kullanılmamasının güvence altına alınması gerekmektedir. Kişilerden kimlik bilgileri (Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası) istenirken bu bilginin ne için gerekli olduğu ve başka bir yerde kullanılmayacağına ilişkin güvence verilmelidir.

8. Elektronik sistemlerde uluslar arası standartların kullanılması, sağlanacak verilerin ulusal ve uluslararası platformlarda geçerliliğinin

ve karşılaştırılma olanağının olması bakımından üzerinde durulması gereken bir konudur.

9. Türkiye'deki diğer kamu kurum ve kuruluşları ile anlamsal bütünlüğü sağlamak adına ortak standartların belirlenmesi gerekmektedir. Yani, veri girişinde anlam bütünlüğünü sağlamak ve içeriğe ilişkin farklı yorumları önlemek için uluslar arası standartlar kullanılmalıdır.

10. e-Bütçe ile oluşturulan yapının gelecekteki gereksinimlere cevap verebilir özelliklere sahip olması ve gereksinimlere göre kendini güncellemesi gereklidir.

11. e-Bütçe sistemine ait olan TEFBİS Ana Kapısı pilot çalışmalarda bile tamamen dışa kapalı durumdadır. Katılımcılık ve şeffaflık esası gereği, burada yer alan "Bağış Sorgula" bölümüne eğitim kurumlarının muhtemel bağışçıları olan yurttaşların girip, sistemde nelerin bulunduğunu görmelerine yani sistemin en azından bu kısmını incelemelerine olanak tanınmalıdır.

12. Bilgi teknolojileri projelerinin gerçekleştirilmesi hem kapsamlı bir planlama sürecini, hem de yüksek maliyetler gerektirmektedir. Bu yüzden, projelerin hayata geçirilmesi ile elde edilecek yararlar sadece kurumsal değil, kamunun bütünü açısından göz önünde bulundurulmalıdır.

13. Eğitim kurumlarındaki yöneticilerin iş yükleri gereğinden fazla olduğu için okullara gelir gider işlerinin, tahmini bütçelerin ve eğitim planlamalarının yapılabileceği bürolar kurulmalı; buralarda eğitim ekonomisi ve planlaması alanından mezun kişiler çalıştırılmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. e-Bütçe gerek maliyet, gerekse kapsam olarak Türkiye'nin sayılı projelerinden bir tanesidir. e-Bütçe Türkiye'de ve dünyada benzeri olmayan bir sistem olarak lanse edilmiştir. Devreye girmesinin

ardından elde edilecek çıktılar ve proje maliyeti göz önünde bulundurularak “e-Bütçenin Maliyet-Yarar Çözümlemesi” konusu projenin ne denli etkili olduğunu ve beklentileri karşılama düzeyini ortaya koyabileceği için araştırılmaya değer görülmektedir.

2. Yakın zamanda uygulamaya konulacak olmasına rağmen henüz e-Bütçe hakkında yeterli bilgilendirmeler ve gerekli yasal düzenlemeler yapılmadığından dolayı birçok okul yöneticisi bu konuya ön yargıyla yaklaşmakta; bu sistemi kullanmak konusunda isteksiz davranmaktadır. e-Bütçenin okul yöneticilerine daha iyi benimsetilebilmesi için “Okul Yöneticilerinin e-Bütçe Hakkındaki Görüşlerinin ve Tutumlarının Belirlenmesi” konusu ile ilgili bir araştırmanın birçok kesime yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Âdem, Mahmut. (1993). **Ulusal eğitim politikamız ve finansmanı.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Yayınları. No. 172.

Âdem, Mahmut. (2008). **Eğitim planlaması.** (Gözden geçirilmiş dördüncü basım). Ankara: Ekinoks Yayınevi.

Akdoğan, Abdurrahman. (2005). **Kamu maliyesi.** (Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş onuncu basım). Ankara: Gazi Kitabevi.

Aksoy, Hasan Hüseyin. (2003). **Eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve etkilerine ilişkin bir çözümleme.** Ankara: Eğitim Bilim Toplum Dergisi. Sayı: 4/Güz. (s. 4-23).

Ataç, Engin ve Moğol, Tayfun. (2003). **Devlet bütçesi.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. No: 1513, Açıköğretim Fakültesi Yayını. No: 802.

Başaran, İbrahim Ethem. (2006). **Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi.** Ankara: Ekinoks Yayınevi.

Bircan, İsmail ve Sefunç, Meryem. (2003). Eğitimin yönetsel temelleri, **Öğretmenlik mesleğine giriş. (VII. Bölüm).** Editör: Veysel Sönmez. (Genişletilmiş üçüncü basım). Ankara: Anı Yayıncılık. (s. 211-243).

Büyüköztürk, Şener; Kılıç Çakmak, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda. (2008). **Bilimsel araştırma yöntemleri.** Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Coşkun, Gülay. (1976). **Bütçe reformu "nedenleri" ve program bütçe sistemi.** Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları. No: 150.

Coşkun, Gülay. (2000). **Devlet bütçesi: Türk bütçe sistemi.** (Gözden geçirilmiş altıncı basım). Ankara: Turhan Kitabevi.

Cura, Serkan. (2003). **Türkiye'de mali şeffaflığı sağlamaya yönelik bir uygulama: Analitik bütçe sınıflandırması.** İstanbul: Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt: 18. Sayı:1. (s. 139-154).

Çelik, Hüseyin. (2007). **e-Okul bütçeleri projesi.** e-Okul Bütçeleri Projesi Tanıtım Toplantısında Yapılan Konuşma. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Başöğretmen Salonu. Konuşma Tarihi: [24 Ocak 2007]. http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=1155. Erişim Tarihi: 05 Kasım 2008.

Çelik, Hüseyin. (2009). **Okul liderliğinin geliştirilmesi konferansı.** 09 – 10 Nisan 2009 tarihli Okul Liderliğinin Geliştirilmesi Konferansında Yapılan Konuşma. Ankara: Başkent Öğretmen Evi. Konuşma Tarihi: 09.04.2009. http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/OECD/OECD_OLIG_2009/1.%20Konferans%20Raporu.doc. Erişim Tarihi: 19.07.2009.

Dayar, Hatice ve Bakırtaş, İbrahim. (2004). **Analitik bütçe sınıflandırmasının yapısı ve bir uygulama örneği: Dumlupınar üniversitesi bütçesi.** Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:11. (s. 101-115).

Dede, Zeynep. (2006). **Üretim ve pazar stratejilerinin entegrasyonu ve bir uygulama.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirel, Güner. (2004). **Bütçe ve mali kontrol genel müdürlüğünde e-devlet uygulamaları.** Ankara: Bütçe Dünyası Dergisi. Sayı: 20. (s. 23-33).

Demirel, Güner. (2007). **Analitik bütçe sınıflandırması.** Ankara: Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. http://www.bumko.gov.tr/TR//Temp dosyalar/ABSTanitim(2007).pdf. Erişim Tarihi: 18.07.2009.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2005). **e-Devlet proje ve uygulamaları.** Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu Dairesi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). **Dokuzuncu kalkınma planı 2007 - 2013: Kamuda iyi yönetişim.** Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı. No: DPT 2721 – ÖİK 674. http://ekutup.dpt.gov.tr/kamuyone/öik674.pdf. Erişim Tarihi: 28.07.2009.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2008). **2008 yılı kamu bilgi ve iletişim teknolojileri yatırımları.** www.bilgitoplumu.gov.tr/yatirim/2008KamuBITYatirimlari.pdf. Erişim Tarihi: 16.03.2009.

Devletin Kısayolu. **e-Devlet nedir?** https://www.turkiye.gov.tr/static/sss/001.html. Erişim Tarihi: 20.01.2009.

Dülger, Cumhur. (2007). **Türkiye'de bütçe saydamlığı ve bütçe saydamlığı algılama düzeyinin ölçülmesi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Emmungil, Levent. (2006). **Eğitimde teknoloji kullanımı.** Türk Eğitiminde Güncel Konular Dersi Sunum Raporu. http://www.baskent.edu.tr/~emmungil/egitimdeteknoloji.pdf. Erişim Tarihi: 13.03.2008

Ercan, Fuat. [2005]. **Neo-liberal eğitim politikalarının anatomisi için alternatif bir çerçeve.** http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/y_lisans_3_2.htm. Erişim Tarihi: 28.07.2009.

Ergün, Orhan. (2009). **Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi projesi (TEFBİS).** Strateji Geliştirme Birimleri Konferansı'nda yapılan sunum. Sunum Tarihi: 12.04.2009. http://www.bumko.gov.tr/webyonetim/Uploads/13490/MEBTEFBIS.pdf. Erişim Tarihi: 12.05.2009.

Erüz, Ertan. (2005). Türkiye'de yeniden mali yapılanma, **Yeni mali yönetim yapısında performans esaslı bütçeleme.** 20. Türkiye Maliye Sempozyumu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi İİBF Yayını. No:1. (s. 61-73)

Eurybase. (2008). **Türk eğitim sistemi 2006/07.** Avrupa Komisyonu Yayını. http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/eurybase/pdf/0_integral/TR_TR.pdf. Erişim Tarihi: 27.07.2009.

Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi. (2007). **Fen haber.** Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Bülteni. Sayı: 5. http://www.aktuerya.hacettepe.edu.tr/duyuru/bulten5.pdf. Erişim Tarihi: 20.01.2009.

İnal, Kemal. (2004). **Neoliberal eğitim politikaları ve üniversiteler.** http://www.ozgur-radyo.de/modules.php?name=News&file=print&sid=436. Erişim Tarihi: 28.07.2009.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. (2003). 5018 Sayılı Kanun. (7, 8 ve 9. Maddeler). Kabul Tarihi: 10.12.2003. http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/ k5018.html. Erişim Tarihi: 24.02.2008.

Karakütük, Kasım. (2003). Eğitimin ekonomik temelleri, **Öğretmenlik mesleğine giriş. (V. Bölüm).** Editör: Veysel Sönmez. (Genişletilmiş üçüncü basım). Ankara: Anı Yayıncılık. (s. 143-181).

Kesik, Ahmet. (2005). **5018 sayılı kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu bağlamında ve AB sürecinde Türk kamu iç mali kontrol sistemi.** Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:9. (s. 94-114).

Keskin, E. Nuray. (2003). **Eğitimde reform.** 1. Ulusal Kamu Yönetimi Kurultayı'nda Sunulan Bildiri. Malatya: İnönü Üniversitesi. http://www.kamuyonetimi.org/ktml2/files/uploads/pdf/egitim_reform.pdf. Erişim Tarihi: 28.07.2009.

Konaklı, Nurettin; Esensoy, Ömer ve Baysal, Birol. (2007). **Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi projesi (TEFBİS).** 14 – 16 Kasım 2007 tarihli Bilişim '07 Fuarı'nda Yapılan Sunum. Ankara: Sheraton Oteli. Sunum Tarihi: 16.11.2007.

Konaklı, Nurettin. (2008). **MEB bir öğrencinin yıllık maliyetini çıkaracak.** Nurettin Konaklı'nın [18.11.2008] tarihinde, Antalya'da Yaptığı

Konuşma. İnternet Haberi. http://www.haberler.com/meb-bir-ogrencinin-yillik-maliyetini-cikaracak-haberi/. Erişim Tarihi: 18.06.2009.

Kurul Tural, Nejla. (2002). **Eğitim finansmanı.** Ankara: Anı Yayıncılık.

Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. (2004). **Analitik Bütçe Sınıflandırması.** Sunum. Erişim Tarihi: 29.07.2009.

Maliye Bakanlığı. [2007]. Say2000i web tabanlı saymanlık otomasyon projesi. **say2000i nedir?** http://www.muhasebat.gov.tr/say2000/say2000_1.php. Erişim Tarihi: 20.01.2009.

Maliye Bakanlığı. (2008). **2009 yılı bütçe gerekçesi.** Ankara: Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği. (2005). Yönetmelik. Resmi Gazete. Tarih: 31.05.2005. Sayı: 25831. http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2005/05/20050531.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2005/05/20050531.htm. Erişim Tarihi: 28.07.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2006a). **Milli eğitim bakanlığı okullar için gelir ve gider yönetim bilgi sistemi.** Yayınlanmamış Sunum. Erişim Tarihi: 20.07.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. (2006b). **Bilişim teknolojileri hizmetleri.** Bakanlık Genelgesi. Genelge No: 2006/37. http://egitek.meb.gov.tr/Egitek/Mevzuat/BilisimHizmetleriGenelgesi.pdf Erişim Tarihi: 13.06.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2007a). **e-Okul uygulaması.** Bakanlık genelgesi. Genelge No: 2007/74. http://iogm.meb.gov.tr/files/e_okul_uygulama- 2007.pdf. Erişim Tarihi: 20.01.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2007b). **Gündem: e-okul bütçeleri projesi.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Sayı: 84. (s. 52-53).

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2007c). **Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi.** Bakanlık genelgesi. Genelge No: 2007/2051. http://www.yuregir-meb.gov.tr/yayin/ekler%5Cmayis%5C15695.pdf. Erişim Tarihi: 07.08.2007.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2007d). **2008 yılı bütçesine ilişkin rapor.** Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi. http://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2008yil_butcesi ne_iliskin_rapor.pdf. Erişim Tarihi: 04.08.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. (2007e). **Bilişim teknolojisi sınıflarının halka açılması.** Bakanlık genelgesi. Genelge No: 2007/04. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/211_0.html. Erişim Tarihi: 25.11.2008.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2007f). **e-Kayıt.** Bakanlık genelgesi. Genelge No: 2007/45. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/9262_0.html. Erişim Tarihi: 03.02.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009a). **Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi TEFBİS.** Milli Eğitim Müdürlükleri Modülü Kullanma Kılavuzu. http://tefbis.meb.gov.tr/kdosya/kilavuzlar/Kullanici_Kilavuzu_MEM.pdf. Erişim Tarihi: 29.07.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2009b). **TEFBİS Ana kapısı (portalı).** TEFBİS İnternet Sitesi. http://tefbis.meb.gov.tr. Erişim Tarihi: 30.07.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009c). **T.C. Milli eğitim bakanlığı 2010 - 2014 stratejik planı (taslak).** http://www.rizememarge.com/dosyaindir/category/6- ornekstratejikpla nlar.html?download=30%3Am.e.b.-stratejik-plani-taslak. Erişim Tarihi: 04.08.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009d). **Milli eğitim istatistikleri: örgün eğitim 2008 - 2009.** http://sgb.meb.gov.tr/

istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2008_2009.pdf. Erişim Tarihi: 07.04.2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009e). **TÜBİTAK e-okul bütçeleri projesi "Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi".** Yayınlanmamış Eğitici Eğitimi Katılımcı Listesi. Ankara: Başkent Öğretmen Evi. Eğitim Tarihi: 23 Şubat – 6 Mart 2009.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2009f). **e-Kayıt uygulaması kılavuzu (Resmi ilköğretim okulları).** http://iogm.meb.gov.tr/files/e_kayit_klavuzu_2009.pdf. Erişim Tarihi: 26.07.2009.

Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). 1739 Sayılı Kanun. (16. Madde). Kabul Tarihi: 14.06.1973. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html. Erişim Tarihi: 02.08.2009.

Mutluer, M. Kamil; Öner, Erdoğan ve Kesik, Ahmet. (2006). **Bütçe hukuku.** (Güncelleştirilmiş ikinci basım). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özcan, Kenan. (2009). **Mesleki ve teknik ortaöğretimde finansman harcamalar ve maliyet.** Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özen, Ahmet. (2008). **Performans esaslı bütçeleme sistemi ve Türkiye'de uygulanabilirliği.** Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarıbal Altuntaş, Şebnem. (2005). **İlköğretim okullarının finansman ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri (Van ili örneği).** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seyidoğlu, Halil. (2002). **Ekonomik terimler (Ansiklopedik sözlük).** (Geliştirilmiş üçüncü basım). İstanbul: Güzem Can Yayınları. No: 18.

Süzek Tüzün, Deniz. (2007). **Performans esaslı analitik bütçe sistemi ve Türkiye uygulamalarının değerlendirmesi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şensoy, Adnan. (2004). **5018 sayılı kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu ile getirilen mali disiplin anlayışı ve bu çerçevede avrupa birliğinden sağlanan fonların kullanım ve kontrolünün değerlendirilmesi.** Ankara: Bütçe Dünyası Dergisi. Sayı: 18. (s. 34-37).

Tüğen, Kamil. (1997). **Devlet bütçesi.** İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Türk, Ercan ve Ünsal, Nezir. (2007). **Eğitimde stratejik planlama.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. http://sgb.meb.gov.tr/str_yon_planlama_V2/Egitimde_Stratejik_Planlama.pdf. Erişim Tarihi: 01 Ağustos 2009.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (21.09.2007). **Okulların fiziki altyapı ve donanım eksikliğine ilişkin yazılı soru önergesi.** Yazılı Soru Önergesi. Dönemi ve Yasama Yılı: 23/2. Esas No: 7/311. Önerge Sahibi: Zonguldak Milletvekili Ali İhsan Köktürk. http://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-0311s.pdf. Erişim Tarihi: 06.08.2009.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (12.11.2007). **Okulların fiziki altyapı ve donanım eksikliğine ilişkin yazılı soru önergesinin cevabı.** Yazılı Soru Önergesi Cevabı. Sayı: 5118. Dönemi ve Yasama Yılı: 23/2. Cevap Sahibi: Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik. http://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-0311c.pdf. Erişim Tarihi: 06.08.2009.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2009a). **2009 yılı hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçları**. http://www.tuik.gov.tr/HbGetir.do?id=4104. Erişim Tarihi: 18.08.2009.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2009b). **Türkiye istatistik yıllığı: 2008.** http://www.tuik.gov.tr/yillik/yillik.pdf. Erişim Tarihi: 27.07.2009.

Türnüklü, Abbas. (2000). **Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme.** Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Sayı: 24/Güz. (s. 543-559).

Ünal, L. Işıl. (1996). **Eğitim ve yetiştirme ekonomisi.** Ankara: Epar Yayınları.

Ünal, L. Işıl. (2002). **Eğitimin yapısal uyumu.** Özgür Üniversite Forumu, Üniversite A.Ş. Dosyası. Sayı: 17. (s. 125-133)

Woodhall, Mary. (1999). **Eğitimde maliyet analizi.** Çeviren: Şakir Çınkır. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 32. Sayı: 1-2. (s. 259-275). Orijinal makale: **Economic of research and studies.** The World Bank. Washington DC. USA. 1987. (p. 348-350).

Yüksel, Nahit. (2005). **Türk parlamento hukukunda "bütçe" komisyonu.** Ankara: Sayıştay Dergisi. Sayı: 56. (s. 3-22).

EKLER

Sayfa

EK 1. Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi ile İlgili Genelge 77

EK 2. Katılımcılara İlişkin Bilgiler 79

EK 3. e-Bütçeye İlişkin Görüşme Soruları 80

EK 1. Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi ile İlgili Genelge

T.C.
YÜREĞİR KAYMAKAMLIĞI
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

15695 •29.05.2007

SAYI : B.08.4.MEM.4.01.02.00.08/010
KONU: Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi

.....MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜREĞİR

Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığının 26.04.2007 tarih ve 2051 sayılı Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yöntem Sistemi ile ilgili emir örneği ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Abdullah ŞAHİN
Müdür a.
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

Ek. Yazı Örn.(1 Sayfa)

Dağıtım Tüm Okul Müd.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SGB.0.03.05.010/ 2051
Konu : Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi

ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü
04 Mayıs 2007
Evrak Kayıt No: 29661

ADANA VALİLİĞİNE
(Milli Eğitim Müdürlüğü)

Bilgi ve teknoloji çağıyla birlikte artan rekabet şartları; tüm kuruluşlarda olduğu gibi eğitim kurumlarında da kendini göstermiş; çevreye uyum sağlamak, değişikliklerden yararlanmak, beklenmedik olumsuz olaylardan en az derecede etkilenmek, nitelikli bir gelişim ve başarıyı sürekli kılabilmenin yanı sıra, en az kaynak kullanarak en çok fayda sağlamak gibi yöntemleri uygulamak zorunda bırakmıştır.

Teknolojinin kullanılması ile ilgili olarak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında olduğu gibi Dokuzuncu Kalkınma Planında da kamusal hizmet sunumunda; şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik ve vatandaş memnuniyetinin esas olduğu temel ilkelerde belirtilmiş; kamunun alıcı rolü, bilgi ve iletişim altyapısının geliştirilmesini destekleyecek bir politika aracı olarak kullanılacağı ve ilköğretimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet erişiminin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.Bakanlığımız birleştirilmiş sınıflı bazı köy okulları hariç bu anlamdaki alt yapı çalışmalarını tamamlamıştır.

Genel bütçeden eğitime ayrılan sınırlı kaynakların dışında özellikle eğitimin fiziki alt yapısının iyileştirilmesinde olduğu gibi ARGE çalışması yapılması gereken alanlarda da Bakanlığımız bir çok bütçe dışı kaynağı harekete geçirmiştir. Bu kapsamda, TUBİTAK "Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1007)" çerçevesinde "Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi Projesi" başlatılmıştır. Proje ile okulların kaynak türlerine göre gelir ve gider envanterleri çıkartılacak; eğitim harcamalarının ve ihtiyaçlarının sürekli, güncel ve gerçek verilerle elektronik ortamda, iller, ilçeler ve okullar bazında tespit edilerek, maliyet hesaplaması ve eğitime sağlanan kaynakların verimli kullanılması, optimum yatırımlara dönüştürülmesinin yanı sıra okul yöneticilerinin kullanacakları açık, şeffaf ve hesap verilebilir bir bilgi sistemi oluşturulacaktır.

Bunun yanı sıra, ulusal ve uluslararası platformlarda kullanılabilecek Türkiye eğitim kurumlarına yapılan eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan bilgiler ilk defa sistematik olarak elde edilebilecek ve ihtiyaç duyulan önemli bilgiler tamamlanacaktır.

Bu amaçla geliştirilen ve çalışmaları başlatılan projenin araştırma safhasına gelinmiş bulunulmaktadır. Proje kapsamında ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edilmesi ve araştırma sürecinin tamamlanması amacıyla proje ortakları Hacettepe Üniversitesi ve BNB Ltd. Şti araştırmacılarına gerekli kolaylığın sağlanması hususunda gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Milli Eğitim Bakanı

Dağıtım :

A, B Planı
Hacettepe Üniversitesi Aktüerya Bilimler Bölümü
BNB Ltd. Şti.

EK 2. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcı (Erkek: E, Kadın: K)	**Yaş**	**Meslek**	**e-Bütçe ile İlgisi**	**Görüşme Süresi**
E1	51-60 yaş arası	Öğretim Üyesi	Proje yöneticisi	100 dakika
E2	41-50 yaş arası	Öğretim Üyesi	Projenin başlangıcında yer almış	30 dakika
E3	51-60 yaş arası	Daire Başkanı	Bilgilendirme toplantısına katılmış	45 dakika
E4	41-50 yaş arası	Daire Başkanı	Bilgilendirme toplantısına katılmış	15 dakika
E5	51-60 yaş arası	Okul Müdürü	İlgisi yok	15 dakika
E6	41-50 yaş arası	Müdür Yardımcısı	Eğitici eğitimine katılmış	80 dakika
E7	41-50 yaş arası	Daire Başkanı	Bilgilendirme toplantısına katılmış	15 dakika
E8	41-50 yaş arası	İLSİS Sorumlusu/ Mühendis	Eğitici eğitimine katılmış	15 dakika
K1	51-60 yaş arası	Okul-Aile Birliği Başkanı	İlgisi yok	15 dakika
K2	31-40 yaş arası	Yatırım Uzmanı	Proje Sorumlusu	50 dakika
K3	31-40 yaş arası	Müdür Yardımcısı	İlgisi yok	15 dakika
K4	41-50 yaş arası	Yatırım Uzmanı	Proje ekibinde yer almış	70 dakika
K5	51-60 yaş arası	Daire Başkanı	Bilgilendirme toplantısına katılmış	15 dakika
K6	21-30 yaş arası	Proje Uzmanı	Proje Uzmanı	140 dakika
K7	51-60 yaş arası	Okul-Aile Birliği Başkanı	İlgisi yok	20 dakika

EK 3. e-Bütçeye İlişkin Görüşme Soruları

e-BÜTÇEYE İLİŞKİN GÖRÜŞME SORULARI

1) e-bütçe'yi kısaca tanımlar mısınız?
2) e-bütçe'nin önemi nedir?
3) e-bütçe ile ulaşılmak istenen nokta neresidir?
4) e-bütçe'den önceki durum nasıldı ki e-bütçe'ye geçildi?
5) e-bütçe'nin gelişim aşamaları nelerdir? (Hangi yollardan geçilerek e-bütçe'ye gelindi?)
6) Türkiye'nin dışında e-bütçe kullanan ülkeler var mı? Varsa hangi ülkeler?
7) Okul kaynaklarının doğru/maliyet-etkili (amaçları gerçekleştirebilecek etkililikte, bu etkililiğe uygun düzeyde maliyetle) kullanıldığına inanıyor musunuz?
8) e-bütçe'den önce harcamaların değerlendirilmesi kim veya kimler tarafından yapılmaktaydı? (Aksaklıklar var mıydı?)
9) e-bütçe'nin pilot uygulamaları nasıl sonuçlandı?
10) Önceleri öğrencilerden toplanan paraların nerelere harcandığını denetleyebiliyor muydunuz? Nasıl?
11) Toplanan paralar, eğitim sürecinin temel bir parçası olan ailelere veya topluma şeffaf bir şekilde sunuluyor muydu? (Makbuz verme, panoya asma, ailelere duyurma vb.)
12) e-bütçe hız, saydamlık ve sağlıklı veri sağlama gereksinimlerini ne ölçüde karşıladı/karşılayacak?
13) e-bütçe'den beklentileriniz nelerdir?
14) e-bütçe diğer bütçe sistemlerine kıyasla ne kadar etkili olabilecektir?
15) Sizce e- bütçe eğitim kurumlarında ne ölçüde kullanılabilecektir?
16) e-bütçe'yi okullarda kullanacak kişiler bilgisayarlara ve e-bütçe'ye ne ölçüde hakimler? (Örneğin belli bir yaşın üzerindeki müdürler bu işi kotarabilecekler mi?)
17) e-bütçe hakkında eklemek istedikleriniz nelerdir?
18) e-bütçe ile ilgili hangi kaynaklardan yararlandınız? Bir kopyasını verebilir misiniz?
19) e-bütçe ile ilgili önerebileceğiniz başka kaynaklar var mı?
20) e-bütçe hakkında görüşüne başvurabileceğim/görüşebileceğim birisini önerir misiniz?